

ČESKÉ LIDOVÉ DIVADLO

6

ČASOPIS ÚSTŘEDNÍ MATICE DIVADELNÍHO OCHOTNICTVA ČESKÉHO V PRAZE

ROČNÍK XXVII.

ČERVEN 1947

DRAMATICKÁ DÍLA Al. Jiráska, Al. a Vil. Mrštíků, V. Štecha, Gabr. Preissově
a všech ostatních významných českých dramatiků

dodá obratem **Divadelní nakladatelství a knihkupectví** **Otakar Růžička**
Praha II, Karlovo nám. 30. Telefon 280-07, 749-63

Ochotnická půjčovna divadelních kostymů, národních krojů a masek

NAŠE ŠATNA

(majitel Družstvo pro postavení Tylova domu)

PRAHA I, DLOUHÁ TR. 25, TEL. 642-36,

doporučuje ochotnictvu své služby.

Ježto čisté výtěžky odevzdává podnik ochotnictvu na zřízení ochotnického stánku (Tylova domu v Praze),
podporuje ochotnictvo objednávkami ve svépomocném podniku vlastně sebe.

J E V I Š T Ě *za nejlevnější ceny*

nové zařídí,

horizonty, stojkové dekorace

staré obnoví

i celé výpravy se zárukou dodá býv. divadelní mistr

a šéf výpravy pražských divadel

Jos. POKORNÝ PRAHA II, TROJANOVA UL. 12 - TELEFON 440-83

Jediná firma toho druhu v Čechách!

ČESKÉ LIDOVÉ DIVADLO

ČASOPIS ÚSTŘEDNÍ MATICE DIV. OCHOTNICTVA ČESKÉHO V PRAZE

ROČNÍK XXVII. ČÍSLO 6

V PRAZE DNE 15. ČERVNA 1947

ČOS.

Sokolské věstníky z poslední doby přinášely zprávy o zasedání výkonného výboru sokolského ústředí. Z nich se dovídáme, že »Ústřední spolek divadelních ochotníků« odmítl podepsati úmluvu, zástupci Sokola již podepsanou. Bylo proto rozhodnuto naříditi sokolským divadelním odborům, v tomto Ústředí organisovaným, vystoupit nebo se rozejít. Toto rozhodnutí bylo také sděleno účastníkům sletové divadelní školy, konané ve dnech 16. — 18. května t. r. v Praze a způsobilo rozruch, jak se dovídáme rovněž ze Sokolského věstníku z 26. V. Tam je již naše ústředí správně pojmenováno »Ústřední Matice divadelního ochotnictva českého«, jak zní oficiální název. V čísle 22. Sokolského věstníku ze dne 2. VI. t. r. v článku, nadepsaném »ÚMDOČ«, jsou uvedeny důvody, pro které došlo k rozhodnutí ČOS.

Naše členstvo jsme seznámili s jednáním s ČOS a jeho výsledkem již ve 3. čísle »Zpráv ÚMDOČ« z 1. března t. r. a ponechali jsme mu na vůli, aby se rozhodlo. Článek ve Věstníku ČOS je však tak psán, že by ÚMDOČ mohla býti podezírána ze zlých úmyslů a proto nelze přes něj mlčky přejít. Chceme dosíci jen porovnání obou článků a objektivní úsudek členstva.

Zástupci ÚMDOČ a divadelní komise ČOS sešli se v dubnu a pak v září m. r. k přátelskému jednání o spolupráci. Že bylo přátelské, svědčí zápis ze schůze zářijové, kterou zaznamenal zástupce ČOS. Z těchto schůzek vzešla úmluva, vypracovaná ČOS a jejími zástupci podepsaná, kterou měla podepsat i ÚMDOČ. Na základě této úmluvy měly býti pořízeny seznamy členů, zamezení dvojčlenství, pečovat o odborné školení členů a úroveň představení, aby členské spolky obou stran pracovaly ve vzájemné shodě a případné rozpory aby byly řešeny zvláštní komisí zástupců obou stran. Soupisy členů a spolků měly býti hotovy do konce roku 1947. V úmluvě, s jejímž obsahem zástupci ÚMDOČ souhlasili a byli ochotni ji po schválení výkonným výborem ÚMDOČ podepsati, nebylo uvedeno, co bylo ve schůzce, v září konané, projednáváno jako podrobnosti úmluvy: Že společná komise bude jednat o takových případech, kdy v místě je dramatický odbor Sokola a spolek ÚMDOČ. ÚMDOČ navrhovala projednati vždy uměleckou úroveň obou souborů a byla ochotna likvidovati členský spolek tam, kde by činnost dramatického odboru Sokola byla hodnotnější. ÚMDOČ sama nabídla, aby odbory Sokola, z kterých nebudou ustaveny divadelní spolky, přecházely postupně pod vedení divadelní komise ČOS. Ve společných schůzkách měla býti projednána vždy oprávněnost zřízení dram. odboru Sokola tam, kde by byl spolek ÚMDOČ a naopak. ÚMDOČ také nabídla, že předá ČOS seznam sokolských dram. odborů, u ní organisovaných. Tyto by byly ČOS vyzvány, aby se rozhodly buď k organisování v ČOS, nebo k utvoření samostatného spolku v ÚMDOČ, nebo aby se rozešly. Bylo také rozhodnuto, že v zásadě nebude činěn nátlak na jednotlivce, aby pracoval v té či oné organizační sféře.

O těchto věcech se Věstník ČOS nezmiňuje, ačkoliv cituje určitou stať z našeho oběžníku z 1. III. 1947, kde jsme o nich psali.

Schůzka, která tyto záležitosti projednávala, se konala 20. září 1946. A v »Pokynech Sokolské župy Jeronymovy« z 21. října 1946 čteme v článku M. Kamenické, župní divadelní důvěrnice, která se odvolává na schůzku ČOS a ÚMDOČ z 20. září 1946, mimo jiné: »... Matice divadelních ochotníků souhlasí, aby členové dram. odborů Sokola, kteří jsou členy Matice, přestoupili zpět do sokolských odborů a registrovali se za Sokol. Dále: Kde máte svoje jeviště, ať samostatné nebo ve cvičebním sále a nemáte dosud svého dram. odboru, je vaší povinností odbor ustavit a župě hlásit. Nebojte se vystoupit z div. spolků a utvořit svoje dram. odbory. Není to tříštění sil, nemějte obav, jako hosté můžete spoluúčinkovati i v jiných spolcích, ale registrovat pouze u jednoho, a to jako Sokolové dáte jistě přednost sokolskému dram. umění...«

To není nátlak na jednotlivce? To se shoduje s ujednáním o společném rozhodování při vzniku spolku nebo utvoření dram. odboru?

ÚMDOČ poslala protestní přípis ČOS a upozornila na obdobné případy, hlášené z jednotlivých okrsků výkonnému výboru ÚMDOČ, který se sešel k pravidelnému zasedání v únoru t. r. ÚMDOČ o tomto zasedání uvědomila ČOS, když ČOS urgovala podepsání úmluvy.

Dáme-li za právo pravdě, musíme dodat: První schůzka byla v dubnu m. r., druhá, která projednávala úmluvu, v září, ÚMDOČ »otálela« s podpisem do února 1947, t. j. do zasedání výkonného

výboru ÚMDOČ. Členové výkonného výboru podrobně projednávali úmluvu, s kterou by byli v zásadě souhlasili, nebýt skutečností, s kterými se setkávali při hlášení spolků o postupu jednotlivých činovníků sokolských žup při zřizování dram. odborů Sokola a nabádání k výstupu členů ze spolků ÚMDOČ. Výkonný výbor ÚMDOČ proto rozhodl nepodepsati úmluvu a předati záležitost k projednání Divadelního svazu. V článku »ÚMDOČ« je řečeno, že byla použita »nevhodná půda t. zv. Divadelního svazu«. ÚMDOČ, která se dívala a dívá na Divadelní svaz jako na rozumnou možnost k vytvoření jednotné rámcové organizace divadelníků profesionálních a ochotnických, neviděla této »nevhodné půdy«, když tam zasedali i zástupci ČOS a uznávali, že Divadelní svaz má možnost odstranit všechny třecí plochy mezi divadelníky vůbec. A Divadelní svaz se přece nabídl zástupci ČOS, že je ochoten svými zástupci projednat a vysvětlit názor Divadelního svazu vedení ČOS a do dnešního dne čeká na tuto možnost.

Odpověď ČOS na protestní přepis ÚMDOČ k výzvě divadelní referentky Jeronymovy župy nebyla taková, aby uspokojila, neboť přiznala pravdu referentce župy, viděla v našem protestu zasahování do organizační činnosti Sokola a snažila se vinu přenést na ÚMDOČ.

A nyní dochází tedy k jasné a otevřené akci se strany ČOS proti ÚMDOČ. Nebudeme předcházet výsledkům tohoto rozhodnutí. Chceme však říci toto: Celé jednání ÚMDOČ, odvoláváme se při tom na zápis o jednání ČOS a ÚMDOČ, bylo od začátku do konce vedeno v přátelské snaze urovnání poměry v ochotnickém divadelnictví a vytvoření základnu kladné spolupráce, ke které byla a je vždy ochotna. Chce, aby úroveň divadla ochotnického vykazovala stoupající tendenci. Tuto snahu prokázala, když usnadnila přístup do svých škol příslušníkům kteréhokoliv ochotnického ústředí. ÚMDOČ chce, aby ochotnictvo bylo k svému úkolu řádně připraveno. Na základě zkušeností, za léta získaných, vypracovala směrnice školení a stanovila minimální počet hodin, potřebných k získání základních vědomostí. Její práce je však znehodnocena v tom okamžiku, kdy sokolské divadelní kursy vydávají průkazy o absolvování školení, provedeného za jeden den, t. j. za 8 hodin, ve kterých slyší posluchač disciplíny, jako posluchač škol ÚMDOČ, který toto školení absolvuje za 30 hodin školy I. stupně a 36 hodin školy II. stupně.

ÚMDOČ se nesnažila o mocenské postavení. Ale přijímala bez rozdílu všechny spolky jako dramatické odbory, které se k ní hlásily. A vždy, jak před válkou, tak za okupace, i dnes se snaží převéřdit tyto odbory, že mohou mnohem lépe a více vykonat pro české lidové divadlo ochotnické jako divadelní spolek, ustavený na základě spolkového zákona, než dramatický odbor, o jehož životě rozhoduje ne výbor tohoto odboru, ale výbor mateřského spolku nebo jednoty.

Víme velmi dobře, jaké ztráty utrpěl Sokol v neblahém okupačním období. Nebylo málo dram. odborů Sokola, které se změnily za okupace ve spolky a vstoupily do ÚMDOČ. Nedovedeme pochopit, proč je nám to dnes v Sokolském věstníku vyčítáno. Neměly snad býti přijaty proto, že ÚMDOČ věděla, jak tyto spolky vznikly? Byli sokolští pracovníci, kteří po rozpuštění Sokola vstoupili do spolků ÚMDOČ a tam pracovali. I to nám je dnes vyčítáno? Vždyť přece ÚMDOČ nebránila těmto členům, aby se vrátili ke své práci. Ale když to neudělali dobrovolně, nezdá se nám, že způsob, kterým je na ně naléháno, je nejspřávnější.

(Dále na str. 81.)

Richard Havelka:

Mé vzpomínky na Jindřicha Vodáka

(Dokončení II. odd.)

»Pane, ještě není dvanáct!«

»Povídám, že je pozdě.«

»Pane, není pozdě!«

»Pane, dejte tu hlavu pryč, nebo za sebe neručím!«

»Pane ...«

Nevím, jak by to bylo dopadlo, nebýt kteréhosi přednosty úřadu, který se objevil jako deus ex machina v posledním okamžiku, přivolán z vedlejšího pokoje rámcem, který jsme společně s panem Sesamem vyráběli.

A bylo o jednoho hřmícího člověka víc: »Co se to tu děje?«

Ale byl to bystrý úředník. Pochopil hbitě smysl slovního zápasu ubohého literáta s úřední velmočí. Podíval se na své hodinky, rychlý pohled oknem

na hodiny svatomikulášského kostela — a Sesam prohrál v jediné vteřině svůj zápas deset nula.

»Pane kolego, chcete-li někoho poučovat, nařídte si napřed pořádně hodinky. Poslouchám ten kravál už hodně dlouho, ale ještě teď schází půl minuty. Ten pán má pravdu.«

Sám orazítkoval zadanou hru a tak nastoupila »Maličká, ale naše« cestu za úspěchem, a já cestu do postele, abych dohonil zameškané.

Já to dohnal snadno, ale »Maličká« bloudila mnoho měsíců po zásuvkách pánů z poroty, aniž dala o sobě vědět. Noviny přinesly jen stručnou noticku, že bylo do soutěže zadáno na šedesát prací.

Uplynuly další měsíce a já se jen smál opovržlivosti, s jakou jsem se pustil na bludnou pouť za ctí a slávou, nemluvě o první ceně Kč 5000.—, tedy penízi, který za dob předokupantských jistě nebyl k zahození. »To víš, začátečníče, na tebe zrovna čekali!«, říkal jsem si, a výsledkem tohoto uvážení byla cesta do Uranie k řediteli Jeřábkoví, jemuž jsem práci odevzdal. Hru přijal, a ve čtrnácti dnech byla premiéra.

(Pokr. se str. 80.)

Univ. prof. Dr. Václav Tille (1867-1937)

měl mimo svou vědeckou a učitelskou činnost jakožto profesora srovnávacích dějin literárních na Karlově universitě ještě dvě ušlechtilé lásky: literaturu pro mládež a divadlo. Lidovou tvorbu studoval vědecky a sám napsal pod pseudonymem Václav Říha celé knihy kouzelných pohádek, redigoval Laichterovu knihovnu pro mládež *Žeň z literatur*. Proslul také výtečnou monografií o Boženě Němcové a analytickou studií tvorby Maeterlinckovy. Dlouhá leta byl divadelním kritikem a kolem r. 1930 založil a vedl první divadelní seminář při svém literárním semináři na filosofické fakultě. Mnozí z dnešních proslulých divadelníků a kritiků byli členy i hosty jeho semináře, zde vznikala mladá česká divadelní theorie na vědeckých základech. Hlavní pracovní zásadou Tillova divadelního semináře bylo — uchovat si stále živý a všestranný vztah k současnému kulturnímu dění.

rkt

A k ukončení záležitosti: Nepokládáme za účelné vybijeti energii v další polemice. ÚMDOČ bude pracovat tak poctivě, jako pracovala dosud. Jsme přesvědčeni, že i zástupci ČOS, kteří spolupracovali na osnově divadelního zákona, přiznají objektivní postup ÚMDOČ k zástupcům dram. odborů. A není to fráze, když ukončíme tento článek, doplňující článek »ÚMDOČ« v Sokolském věstníku, větou, uzavírající dopis ÚMDOČ, kterým provází nepodepsání úmluvy: »Zůstaneme však věrni zásadě, že při dobré vůli a rozumném uvažování a jednání dojde k úplné shodě obou stran.«

h.

Poněvadž to bylo v době největší slávy Uranie, byli přítomni referenti všech denních listů, a ve své lóži, té vlevo u jeviště, Jindřich Vodák s chotí. Seděl, jako vždy, nepohnutě, pohled upoután k jevišti, ani nejmenším pohybem nedal najevo, je-li spokojen či nikoli. Obecenstvo se dobře bavilo, autor byl vyvolán, ale to vše nebylo ani sebenepatrnější zárukou, že je spokojen také On.

Kdo z vás, kteří jste se nikdy nepokoušeli o úspěch na divadelních prknech, prknech která znamenají svět, dovede pochopit trýzeň, jakou po dvě a půl hodiny prožívá autor, nežli se oponě uráčí definitivně zastřít kolbiště, na které přiharcoval, aby sklízel ne vavříny, ne z rukou krásných dam hedvábné pentle, aby jimi ozdobil své rukávce, ale jediný příznivý pohled božstva nejmocnějšího — kritiky. — Zhlédl jsem Vodáka, když v jediný okamžik odvrátil své oči od jeviště, aby něco pošeptal své chotí. Co bych byl za to dal, kdybych byl mohl zaslechnout aspoň něco z toho.

Bylo po představení, obecenstvo se rozcházelo, a autorovi kromě kytic, darovaných milosrdnými přáteli, nezbyvalo už nic jiného, než němou úklo-

nou poděkovat kritikům za jejich návštěvu. A tu se stalo něco u Vodáka jistě nezvyklého. Ale co! Hlava se mně zatočila, hrdlo se stáhlo nevyřčeným pocitem hořkosti, a trpce jsem litoval v té chvíli, že jsem kdy vzal péro do ruky. Řekl mi totiž doslovně: »Pane autore, s „Maličkou“ jste to prohrál.« Ani slova víc. Nebylo ani zapotřebí.

Dva dny jsem se vyhýbal lidem. Noviny jsem nevzal do rukou. Dva dny jsem nešel do kanceláře, abych se vyhnul zlomyslným poznámkám kolegů. Leč marně. Druhého dne večer mne jeden z nich navštívil a již ve dveřích mával nějakým časopisem. Byl to jistě ten nejzlomyslnější člověk, jakého mi kdy Osud postavil do cesty.

»Tak ti nesu, človče, kritiky o tvé premiéře!« A čekal, lotřík, že se zhroutím. Že se k vůli němu propadnu hanbou. Zrovna ne, hošičku! Téhle radosti neužiješ! Násilím jsem si vnutil masku lhostejnosti, mávl nedbale rukou a prohodil:

»Na tom mi nejmní záleží, co píší noviny.«

»No dovol, jak to? Jiný by se nafoukl, s námi, obyčejnými smrtelníky by ani nemluvil, a ty takhle? Když tadyhle Engelmüller o tobě píše...«

Morálka na divadle je vůbec velmi ožehavá a choulostivá záležitost. Většina těch, kdož se ohánějí morálkou a pokládají ji za svou doménu, plete si záležitosti ducha se záležitostmi těla. Je tedy velmi žalostné, zabloudí-li takový moralista do oblasti umění a snaží se měřit jeho hodnoty měřítky této morálky, která má nejvýše co činiti s vkusem. Umění není ani morální ani nemorální, je jen dobré nebo špatné. Jenom pošetilci jsou ochotni věřit, že mravnost diváka se povznese fíkovým listem, či že ho zkazí pohled na sochu bez listu, že ho přiměje k neřestem dílo, líčící různé, mravně závažné stavy a věci, že popis vznešených a ctnostných skutků ho naplní touhou po napodobení. Umělecké dílo se ovšem může nenápadně zabývat morálkou, ale nemůže se stát reklamním šéfem morálky na úkor uměleckých hodnot díla. Konsument uměleckého díla zabývá se jím totiž také toliko jako dobrým či špatným, chytrým či hloupým projevem lidského ducha a umělecké tvorby. Umění se nemůže vyhýbatí sensacím, které poskytuje neřest, neboť ta je stejnou součástí lidské bytosti jako ctnost, neboť morálka není služkou umění, nejvýše její společnicí. Umění nelze tvořit s úmyslem přisluhovat morálce, nemá-li se zvrhnouti v tendenci. Nikoliv násilím nebo vůlí, nýbrž ze svého vlastního a vnitřního popudu samo musí dospět k morálním závěrům.

Třebáže konec konců každé umění dospívá k nějaké morálce, nelze přece jen říci, že morálka je jeho hlavní náplní; ta je jen vedlejším produktem, nikoliv hlavním, racionálně pěstovaným artiklem. Konečně každé dílo posléze prozradí svému konsumentu poučení, zda ty činy jsou dobré a ony špatné, co je dobro a co zlo. Proč tedy, když divák sám dospívá k těmto mravním po-

znatkům, násilím ho varovati nebo doporučovati následování příkladu? Taková neomalená ponaučení připomínají příliš živě tabulky s nápisem: »Pozor! Zlý pes!« či »Naše zeli je nejlepší!«

Protože divadlo ve své podstatě a svou povahou je sensací a protože člověk se neskládá ze samých ctností, nýbrž i neřestí a vždy představuje dualistický princip dobra a zla, je s podivem, jaký pokřik se ihned ozývá, zaměstnává-li se drama člověkem jako oním nietzschovským »nejnetvornějším zvířetem«. Protože již antičtí bohové necloumají člověkem a nefunguje sudba, prokletí ani pomsta, nastupují jiné motivy, které zaviňují či doprovázejí tragedie. Dramatik našel v nejnetvornějším a také nejzajímavějším zvířeti jiné popudy a příčiny k dramatickému vzrušení a sensaci. Vymanil hrdinu z pasivity vůči bohům a osudům a naplnil ho odvahou rvát se a bít se vším na světě. Tyto sensační zápasy tvoří rozpory svědomí, povinnost, práce, vůle vykonati nějaké dílo, boj s překážkami, prostě vše, v čem může projevit svou aktivitu. Protože je i zvířetem, podléhá fyziologickým zákonům, které poskytují hojně sensačních motivů. Propadá vášním, zákonům dědičnosti, následkům nemoci, které sám získal, nebo se s nimi narodil, je psychopathologickým zjevem. V každém případě hrdina musí mít příchut' sensačnosti, jinak by se stal nudnou postavou. Povinností dramatika je vyvážit tyto sensace a postavit je před oči divákům. Jen tak může vzniknouti živé divadlo. Jakmile drama opustí půdu této lidské živočišnosti, vyrazí si z rukou schopnosti předváděti skutečného a živého člověka. Takové postavy, neobdařené vším, co tvoří člověka, tedy i citem a srdcem, mohou sice býti velké, ale vždy je v nich něco schematického, neboť jejich

Jeho tón mne zarazil. To znělo poněkud jinak, nežli jsem očekával. Nedal jsem mu domluvit, vytrhl mu z rukou Národní Politiku a již jsem jezdil očima po známé rubrice. Je to možné? Karel Engelmüller, kromě Jindřicha Vodáka jistě nejzávažnější kritik, na jehož posudku tolik záleželo? Písmena se mně roztančila před zrakem. — Vždyť on chválí, nevytýká. Opravdu chválí! Engelmüller chválí! Srdce mně radostně poskočilo. A kolega mi strká do rukou další noviny. Totéž. Chvála!

Hledám České Slovo s kritikou Vodákovou.

»Tak vidíš, kamaráde, všechny noviny jsem ti přinesl, jen na tyhle jsem zapomněl.«

Jeho poznámku, že mně přece na novinách nezáleží, jsem zaslechl již na schodišti. A rovnou do nejbližší kavárny. Pan vrchní byl jistě přesvědčen, že se mnou není jaksi všechno v pořádku. Poněvadž obvykle nebývá zvykem vytrhnout čtoucímu hostu noviny z ruky a číst je sám. Ale já jich nečetl. Já je hltal. A to mne asi zachránilo před následky takového přepadu. Vyrušený čtenář

se na mne chvilku podezřívavě díval a potom si šel sednout k nejvzdálenějšímu stolečku...

Rychle obracím listy. Tady: »Kulturní rubrika.« »Premiéra Havelkovy hry „Maličká, ale naše“ v Uranii.« Značka »jv.« Jindřich Vodák. Dlouhátánský sloupec. Zakusují se do jednotlivých slov a větíček, jak mi nahodile padnou do oka. Nejsem schopen přečíst referát souvisle. Dočtu se jistě hrozných věcí. Vždyť Vodák řekl, že jsem to s »Maličkou« prohrál. Vodák přece nikdy nezertuje. — — — Jak to? Tady píše: »Je to kus velmi časový, který v rostoucí míře zajímá od počátku do konce.« — — — »Havelka musí být nazván chlapičkem již za ten nápad, že si pro veseloherní příběh a náladu zašel do jednoho z těch úřednických domků...« — — — »Malička« by byla najisto obstála také na jiném, předním jevišti, nežli v Uranii... — — —

Co řádka, to chvála. Nevěřím svým očím. Přece řekl jasně: »Pane autore, s „Maličkou“ jste to prohrál.« — — —

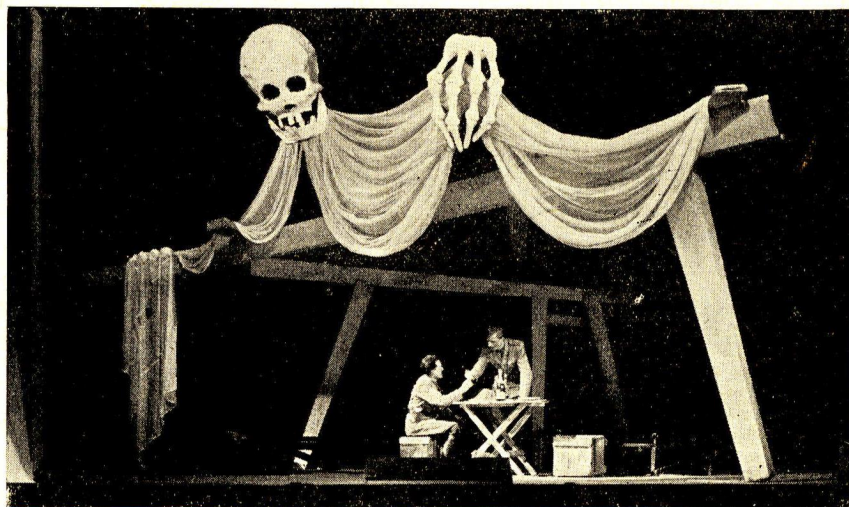
Pochopil jsem teprve za několik dní. Noviny přinesly zprávu o výsledku soutěže, vypsané »Má-

Snímek ze hry:

J. Scheriff »Konec cesty«

na jevišti Spolku div. ochotn.

v Kyšperku.

gigantství ducha postrádá lidského kouzla a podstaty. Vznikají tak mátolhy a schemata, jejichž obhlavná vůle působí na diváka vždy tísnivě svým chladem a rozumářstvím. To jsou kamenné nebo intelektem vybavené sochy, které se daly na pochod, aby bez milosti drtily vše, co se jim postaví do cesty.

Svět antické tragédie, sotva se zrodil, byl ihned velikým. Tři velcí kouzelníci, Sofokles, Aischylos a Euripides jej vyvolali k životu, sice k věčnému životu, ale osamělému, poněvadž vyčerpali vše, co se dalo. Antická tragédie zůstala bezdětnou heroinou. Racine, Corneille, Voltaire, Grillparzer, Goethe a jiní se pokusili opět ji vzkřísiti. Ale antická doba již byla dávno tatam, bohové mrtví, poměr k antice zcela jiný. Křisitelé zaniklého světa byli již napojeni zcela jinými a odlišnými duchovními proudy, které se musily tedy nezbytně zračiti v jejich díle. Evokuje-li básník minulost, vždy ji vyvolává pod zorným úhlem své

doby. Každé umělecké dílo je nezbytně naplněno ideami své doby. I básník, který uvádí na scénu historickou událost, vtiskuje jí názory své doby. Historické postavy nemluví svým věkem, nýbrž žijí ideami a myšlenkami doby svého vzniku. Ostatně, doba se vždy vtiskuje do uměleckého díla, ať si to autor přeje nebo nepřeje. Vezmeme-li kterékoliv umělecké dílo z minulých let do ruky, zjistíme zcela hravě a bezpečně, že jím mluví jiná doba, jiný duch, a to i tehdy, když umělecké dílo je ještě dnes živé. Živé je proto, poněvadž je bezčasové a tudíž věčné.

Aristofanes, zdálo by se, předržel statečně věky, poněvadž prováděl útoky na divákovu bránci. Jeho veselohry, pravda, zplodily tisíce potomstva. Shakespeare ani druzí velcí koryfeové dramatického básnictví se neostýchali zaplatit svůj žold Aristofanovu umění, komedii. Snad proto, poněvadž lidé milují humor, že je, jak říká Dugas, détente, uvolnění od napětí, nebo Bain podle

jem«. Na soutěž jsem už dávno zapomněl, ale přece jen jsem si zvědavě přečetl referát. Zněl:

»Na prvé místo postavena Havelkova hra „Maličká, ale naše“. Poněvadž však autor porušil podmínku anonymity, dav hru dříve provozovati, nemůže mu býti cena Kč 5000.— vyplacena. V porotě zasedali: Jindřich Vodák...«

Teprve nyní jsem porozuměl, co tehdy mínil svými slovy. Byl v nich kus veselého šelmovství, jakého by byl nikdo v tom »bručounovi« nehledal. Ale mýlil se dobrý Jindřich Vodák. S »Maličkou« jsem to neprohrál, ale vyhrál na celé čáře. Jeho posudek mi byl tisíckrát milejší, nežli ztracená cena.

Ještě dvakrát mne oslovil ten vzácný člověk. Po premiéře mé hry »Královna krásy« v divadle Akropolis se mne tázal:

»Ten děj jste si vymyslel či jste čerpal ze skutečnosti?«

Odpověděl jsem pravdivě: »Ze skutečnosti. Jen něco málo jsem přidál.«

»Pochopitelně, aby to mělo dramatický spád. Ale je možné, že je tolik špatnosti na světě?« Byla to vzácná slova, hovořící nejlépe o Vodákově duši. — — —

Naposledy jsem se mohl zadívat do přísných očí po jiné premiéře, opět v Uranii. Dávali moje aktové drama »Perly smrti«, líčící hrůzy, které chtěl světu připravit německý generální štáb ve spojení se zručním vynálezcem zvláštního preparátu. Tehdy mně řekl:

»Kéž zůstane vaše hra navždy jen fantasií!«

Netušil ani on, ani já, že hra se stane o několik let později skutečností. Na plných sto procent. — Vzpomínám... A končím své vzpomínky na dobrého člověka, tak mnohdy nepochopeného, jako na začátku svého článku.

Kdykoli zabloudím do divadla, vždy zalétne můj zrak na místa, kde sedávali Jindřich Vodák a jeho ušlechtilá choť.

Hry, o kterých jsem se zmínil, putují dále po českých jevištích. Jistě jen proto, že jim bylo dáno do vínku jeho laskavé slovo.

Vzpomínám...

Spencera, že je oddychem po potlačení. Smích oprošťuje člověka na chvíli z vážných starostí, ukazuje mu veselou stránku života, světa, člověka, všeho. Jenom rození škarohlídi se mu vyhýbají jako projevu radosti a optimismu. Přesto však humor bývá zpravidla něčím, nad čím vznešený duch ohrnuje nos, neřest, která se smí přijímat jenom potají a v soukromí, aby člověk nebyl zbaven pláště své důstojnosti. Většinou ve spojitosti s veselím se každý obrňuje svým dobrým vkusem, což často svádí k pokrytectví, zvláště v divadle. Divadla, pěstující »seriosní« repertoár, sice hrají tu a tam veselohry a starají se tak o ponoukání publika k smíchu. Ale podaří se jim to jen zřídka, neboť hry, označené titulem »veselohra«, jsou většinou hry, které končí dobře po nějaké vážnější či více méně rozmarnější zápletce, hry, v kterých vystupují směšné osoby a vyskytují se snad i zábavné situace. Veselohra dnešního typu je spíš veselé a optimisticky viděným dramatem, než skutečným zdrojem nevázaného veselí. Je to tím, že i od veseloherníků se požaduje řešení nějakého problému. Její méně vznešená sestra, fraška netrpěla ideou, že jejím posláním je řešení různých problémů, nýbrž věděla, že musí diváka rozesmát stůj co stůj a za všech okolností. Požadavek vkusu vyřadil frašku již úplně z divadelního provozu. A přece největší náš komik, Jindřich Mošna sklízel největší úspěchy právě ve fraškách, kterými se bavilo obecnstvo i kritika. Pravděpodobně kdyby dnes žil ještě Mošna — a poněvadž byl z »rádivých komiků« — zařídil by si vlastní divadlo, kde by si mohl popráti dosyta hýření komikou a humorem.

Správně vystihl pokrytectví obecnstva jeden divadelní ředitel: »Ve velkých divadlech se lidé otravují, ale když vyjdou z divadla, říkají: „To bylo krásné! To bylo umění!“ — U nás se prohýbají smíchem, ale venku říkají: „To byla pitomost! To není žádné umění!“ a nadávají.«

Slovo »komik« je pojem rozsáhlého a celkem neurčitěho a přesně neurčitelného významu, jako označení »krajina«, »strom« a vůbec všechny výrazy, zahrnující v sobě celky, blíže neurčené a nespécialisované. Návštěvník divadla nebo filmu vidí různé komiky, kteří dosahují komického účinku nejrůznějšími způsoby, jimiž se liší od projevů ostatních komiků. Není také hranic, jež by určovaly pojem komičnosti, neboť humor má nejrůznější nuance, zabarvení a odstíny. Může být jemný nebo hrubý, slovní nebo situační, může tkvět v tónu, v gestech, může těžit z chytráctví nebo z hlouposti, z duchaplnosti nebo prostoduchosti, z radosti i bolesti, prostě je takřka neohraničitelný ve svých možnostech. Ale humor není

neměnný útvar, nýbrž roste a vyvíjí se s dobou jako sám lidský duch. Ještě na začátku století se divák spokojil, byl-li představitel komické role takřka nelidsky nalíčen, opakoval-li za každou větou nějaké směšné rčení či koktal-li jen a šišlal. Vlivem salonní konverzační komedie vymizely již takřka úplně tyto prvky komiky starých frašek, které by dnes vyvolaly spíše útrpný úsměv, než aby vzbudily upřímný hlahol a veselí. Divák se také naučil požadovati, aby humor tryskal z vnitřní bytosti komikovy, nikoliv pouze z jeho zevnějšku a povrchu. Komika dnes, možno říci, vstoupila do oblasti psychologie.

Přišlo se totiž na to, že komika nepozůstává v typu hlupáka. Moderní doba pohřbila všechny jeho odrůdy, kterými oplývala starofrancouzská fraška. Zmizel tedy populární Nicodème, odpovídá v pokoji i Jocrisse, onen důvěřivý a naivní hlupák, sloužící pro smích svým druhům, umřel i Janot, představitel komického typu politováníhodné a groteskní hlouposti. Odešli v zapomenutí jako dávno před nimi postavy starořímské frašky: Maccus, nenasytný, vlný hlupák, onen sedlák, jenž byl předkem Harlekýna, Bucco, vtipný a veselý tlachal, otec pozdějšího Policinella. Z atellany zůstal jen Pappus, pověřivý, ješitný a lakomý stařec, s nímž se později setkáváme u Molièra, a Dossenus, prohnáný šejdiř a kouzelník.

Mnohým se zdá, že býti komikem je nejsnadnější věcí na světě, umí-li člověk jakž takž zazpívat nějaký kuplet, odříkat nějaký sólový výstup, trochu se pitvořit, dělati pár gest a trochu křepčít. Kdyby postačily tyto znalosti, jen a jen tato povrchová maska komika, bylo by komiků plno. Ve skutečnosti je to však nejméně obsazený obor a pěstování komiků se nevede ani dramatickým učilištěm, neboť komika je obor, který se nejvíce vymyká školení a běžným zákonům hereckého tvoření. Komik vyrůstá skoro sám ze sebe. Proto si musí vytvořit sám svůj vlastní styl, čistě individuální projev. Komik tvoří sám divadlo a nepotřebuje ani partnerů z jiných oborů. Toto vědomí, že ovládá suverénně jeviště i hlediště, ho svádí, aby využíval této schopnosti. Stává se obětí svých komických monologů, které ho ženou často ke kabaretu. Komik se rád pohybuje na okraji vlastního herectví, ale stejně s chutí se dává spouštět rolí a — ku podivu! — dovede v sobě potlačit i všechnu výbušnou rádivost a bujnost temperamentu, aby ukázal, že je skutečným a velmi ukázněným hercem, představitelem skutečně lidských typů. Tu najednou, jako by strhl s tváře i duše šklebivou masku, ukazuje, jak blízko má směšné a ubohé k tragickému a často i k sentimentálnímu. Ukáže, že etcem humoru je smutek.

VŠEM OCHOTNICKÝM SPOLKŮM!

ZVUKOVÉ EFEKTY na deskách
přesně podle Vašeho přání.

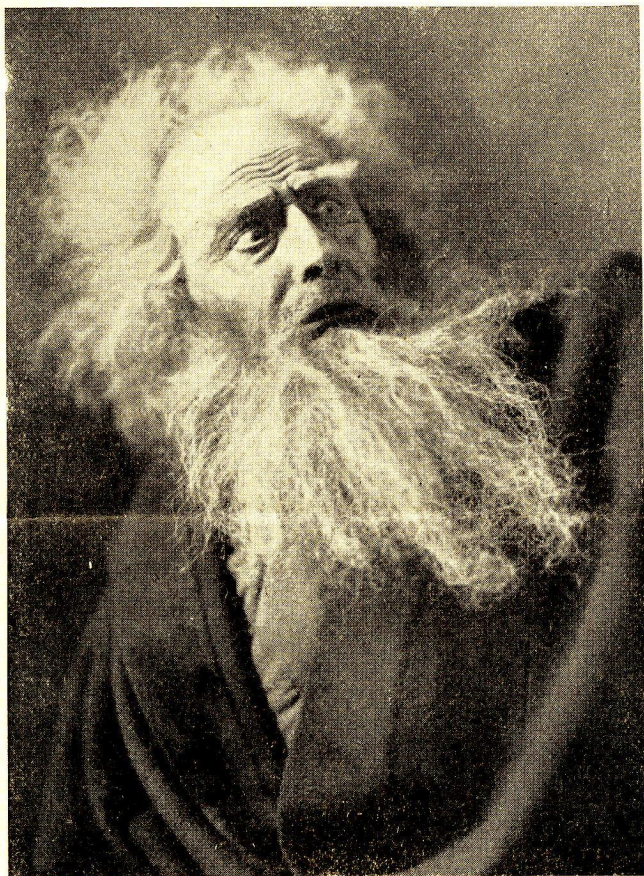
Podrobné informace Vám rádi nezávazně podáme. Napište nám na adresu

ARStudio

PRAHA II, Lucerna

Herecké postavy dneška

Karel Šott náleží ještě k těm lidovým herecům v pravém smyslu toho slova, kteří vyšli z lidu, z nejšířších jeho vrstev a také jemu zůstali nejbližší svým bezprostředním vztahem, obklopeni popularitou i vytvořenými postavami z cílů nejvyšších. Rodák žižkovský (28. dubna 1881), vystoupil na jevišti po prvé právě před 50 lety (21. III. 1897) v ochotnickém kroužku »Žižkovan« a ochotničil pak ještě v besedě »Tyl« a »Havlíček« tak dlouho, až zběhl se řemesla a začínal svoji profesionální činnost u společnosti Karla Stockého, jehož opustil pro společnost Muškovu a ještě několikrát změnil angažmá, než r. 1903—4 pobyl v Národním divadle v Brně, odkud se oklikou znovu přes venkovské scény vrátil do Prahy r. 1907 jako režisér Pištěkova Lidového divadla na Král. Vinohradech. Z něho přešel do Švandova divadla na Smíchově i do holešovické Uranie, za války r. 1917 jezdil jako režisér »České činohry« s Hanou Benoniovou a později pak s vlastní společností až do r. 1922, kdy byl angažován jako šéf-režisér olomouckého divadla. Celých osm let vydržel v Olomouci, než ve stejné funkci přešel k Bedřichu Jerábkovi dobré paměti, který budoval Jihočeské divadlo v Čes. Budějovicích. Po jeho úmrtí se stal výpomocným hostem Městského divadla pražského a uplatnil se i v čs. rozhlasu. Taková byla cesta Karla Šotta českým divadlem, než konečně r. 1932 dostalo se mu alespoň příležitosti k občasnému vystoupení v Národním divadle.

Karel Šott v tit. roli Shakespearova »Krále Leara«.

Zamysleme se chvíli nad touto poutí lidového herce. Je tak příznačná pro mnohé jiné osudy a typická svým neklidem i úsilím, houževnatostí i roztěkaností, pojící se s nesporným uměleckým jádrem, z něhož vzešla nejedna významná postava českého a klasického repertoaru. Půl století své divadelní činnosti vzpomněl i připomněl Karel Šott představením dramatu Lad. Stroupežnického »Václav Hrobčický z Hrobčic«, které uspořádala počátkem května t. r. na scéně Městského divadla vinohradského »Trousilova stará garda«. Tedy — ochotníci vzdali poctu veteránu divadelní práce. Z nich vyšel a v jejich kruhu nalezl posléz největší porozumění a s ním i účastí ministra infor-

mací na představení třeba i neoficiální vděk za padesát let své umělecké činnosti.

A nebyla malá, jak naznačuje pouhý přehled divadel, jimiž Karel Šott za svého života prošel a výčet her, jimž stál v čele jako vůdčí postava, obdařen nejen přitažlivým zjevem, ale také sytostí hlasového fondu, z něhož těžil až nadměrně, podléhaje často i vědomí působivosti svého zevnějšku. Vyprávějí rostenci Karla Šotta, jaký to byl švihák tenhle »krásný Karel« a nebezpečný i nepodajný mluvka v oblasti svých soukromých zájmů na t. zv. slabém pohlaví, jež zejména okouzloval svým živým a živelným herectvím stejně jako vybranými způsoby společenského chování. A přece tento žižkovský synek, jenž si osvojil s láskou k divadlu i sebevědomí jevištního suveréna, dovedl strhovat prostotou a lidskostí svých postav právě lidové obecenstvo, jemuž imponovala tato vojanovský vznošená postava pevného a rázného výrazu, jeho vážnost a rozvážnost i hrdost a mužná síla, s níž hřměl a bouřil po tišinách vlídné úsměvnosti konverzačních situací či rozpravách moudrosti a srdce. Čilý a bystrý duch Šottův, přirozená pohyblivost a prozíravost reálných forem neubrala ničeho z hluboké zánícenosti jeho hereckého projevu, jenž rád a s oblibou pohyboval se v širokém rozpětí od studené tvrdosti až k nyjící citovosti, ne vždy vzájemně vyvážené a podléhající rostoucímu napětí a vzrušení, neodolatelně spějícího pathosem k mocnému efektu. Tak se i dnes jeví jeho, v jubilejním představení opakovaná, role sedláka Vrby v Stroupežnického dramatu »Václav Hrobčický z Hrobčic«.

Správně ji zakládá jako furianta, kterého především chtěl Stroupežnický vystihnout v tomto neústupně vzdorném sedláku a otci svedeného děvčete, jehož Šott charakterisuje nejen tvrdostí k vlastní ženě, ale i hněvivostí k agentovi a zatvrzelostí k faráři. Má Šott i dnes ještě dosti fyzických předpokladů pro pevný a neohrožený postoj svého Vrby, je sukovitý a pevně řezaný zjevem i pohybem, na který nalehne zvůně rozkřiknutým hlasem jasné dikce, který zní sebevědomě a vítězně v triumfujícím pokřiku s prodlevou na členění slovního výrazu a s mírným pathosem v póze, které Karel Šott s lehkým srd-

cem obětuje i leccos na úkor věčnosti a zrnité ryzosti své postavy, směřující až k symbolické monumentalitě uvědomělého heroismu českého sedláka. Kolik dnešních herců, i znamenitě jinak vypěstlosti, dovedlo by tak, jako Karel Šott, spojit hluboce upřímné vnitřní rozechvění poníženého otce a selského gruntovníka s křepkou a bujarou radostí i s rozvážnou a ukázněně ovládanou lid- skostí, s tolika rychlými a rozdílnými proměnami

duchovních i fyzických sil bez zjevného narušení a porušení základních rysů role?

Herec realistický, v ušlechtilém smyslu toho slova, je přívlastkem jména Karla Šotta, jenž na- dán přirozenými vlastnostmi i složkami pozdního romantismu představuje nám dozrívající typ je- vištního zjevu, který »rostl stranou«, ale nicméně v trvale dobré i věčné paměti lidu, jemuž sloužil.

E. m. J a n s k ý.

Kolem domácích scén

Divadelní ceny země České.

Letošní umělecké ceny země České, udělené v kvě- tu t. r., pamatovaly na divadlo rozhodnutím, jímž byla udělena cena Realistickému divadlu v Praze za jeho úsilí o soudobý typ lidového divadla, paní Anně Iblové, člence Městských divadel pražských, za herecké výkony v r. 1946, s přihlédnutím k její celoživotní práci v oboru hereckém a režiséru Alfrédu Radokovi za režii Maupassantovy hry »Tlustý anděl z Rouenu«, provedené r. 1946 v Komorním divadle Malou scénou 5. května.

- s -

Opoždění divadelního zákona.

Do konce dubna t. r. měl být vydán podle oficiálních příslibů náš divadelní zákon, ale ani ke konci dalšího měsíce není ještě zpráv o sklonku putování jeho předlohy, na níž se dohodli s úředními původci i divadelní prakti- kové a theoretikové. Některá divadla pražská proklamo- vala i veřejně resoluce, jimiž se dožadují splnění slibu o vydání divadelního zákona, neboť nejsou bez obav, že s nastávajícím létem mizí předpoklady pro přípravy, za- bezpečující již novou sezónu podle norem divadelního zá- kona. Nejen samotné zdržení jeho prohlášení, ale také současné obtíže našeho divadelnictví a některé okolnosti, svědčící o neúspěchu dosavadních opatření v zabezpečení divadelního provozu, vedou k zjištěným urgencím diva- delního zákona, v němž spočívá nejen náprava, ale na- mnoze i záchrana našeho divadelního podnikání podle všeobecně divadelníky uznaných a přijatých zásad. Jsou důvody domnívat se, že nové zdržení s vydáním divadel- ního zákona vyplývá již jen z jeho putování ryze admi- nistrativní cestou, neboť také dřívější rozpory mezi mi- nisterstvem školství a nár. osvěty a ministerstvem infor- mací byly odstraněny vzájemnou a jednotlivou dohodou, ze- jména o zřízení dvou samostatných dramaturgických sbo- rů. Je tím zabezpečeno uplatnění všech zásad, vyslove- ných divadelníky při jednání o osnově zákona, jehož vy- hlášení a platnost lze očekávat s určitostí ještě v letních měsících t. r.

- s -

Změny v pražských divadlech.

Dřívější naše zpráva o chystané změně vedení čino-

hry Národního divadla byla potvrzena zveřejněním právě rozhodnutím ministerstva školství a osvěty, podle něhož vrchní režisér Národního divadla Karel Dostal resignoval na funkci šéfa činohry, již se ujme dnem 1. srpna Frant. Götz. Po odchodu Ing. Kouřila z funkce ředitele Komické zpěvohry v Karlíně byl z vůle většiny souboru postaven v čelo této scény Hugo Kraus, nikoli ovšem jako soukro- mý podnikatel, ale jako zmocněnec družstva a jeho za- městnanec. — Z Činohry 5. května odchází do divadla ve Zlíně Vítězslav Vejražka. Správa divadla bude nově spo- čívati na V. Plachém-Tůmovi jako řediteli a na J. Jahnovi jako uměleckém šéfovi. — Dramatická umělkyně Ludmi- la Matoušková, vystupující na scéně Činohry 5. května a Realistického divadla doposud jen pohostinsky, rozho- dla se od příští sezóny setrvti trvale ve svazku Realistické- ho divadla jako řádný jeho člen.

- s -

Noví konservatoristé.

V květnu konaly se na pražské konservatoři zkoušky nových adeptů herecké dráhy. Celkem se jich přihlásilo 120, hochů i dívek, z nichž do užšího výběru bylo po- jato pouze 47 přihlášených. Z nich dalšími přísnými zkouška- mi theoretickými i praktickými, prováděnými v pětičlen- ných skupinách před celým profesorským sborem, bylo přijato pouze 10 posluchačů a 10 posluchaček, vesměs maturantů. Tři mladiství, patnáctiletí, velmi nadaní adep- ti byli odkázáni na příští rok. Výběr nových konservato- ristů je oprávněně nejen svědomitý, ale i přísný, neboť naše divadla jsou namnoze ještě překrvena silami, které přišly na scénu za okupace a ne vždy z důvodů opravdu jen uměleckých a s prostředky nezbytně pozoruhodnými. Ani zkouškám, kterým podroboval na jaře t. r. Svaz Čes. herectva všechny tyto za okupace přijaté síly, nepoda- řilo se odplaviti z našich divadel všechn plevel, dobou do nich z ulic zanesený. Tím větší nároky nutno klásti na nové adepty, podstupující odborné školení v conserva- toři, bez něhož zřejmě nebude lze napříště počítati s do- sažením angažmá, ačli nepůjde o výjimku z tohoto pra- vidla na př. při náhodném objevení talentu; ale i tak ne- bude již lze libovolně zvětšovati herecký stav bez odpo- vědnosti za jeho uměleckou i sociální úroveň.

ý.

Ze zahraničních jevišť

Hudební a dramatický festival v Canterbury.

Letos bude obnoven výroční festi- val náboženské hudby a dramatu v Canterbury, jenž před válkou velmi přispíval k rozvoji náboženského dra- matu v Anglii. Festival se bude konat od 21. do 28. června. V kapitolním domě canterburské katedrály bude hrá- na festivalová hra »Selský kněz« (Pea- sants' Priest) od jednoho z nejnad- nějších mladších britských básníků Laurie Lee.

Malvernský dramatický festival.

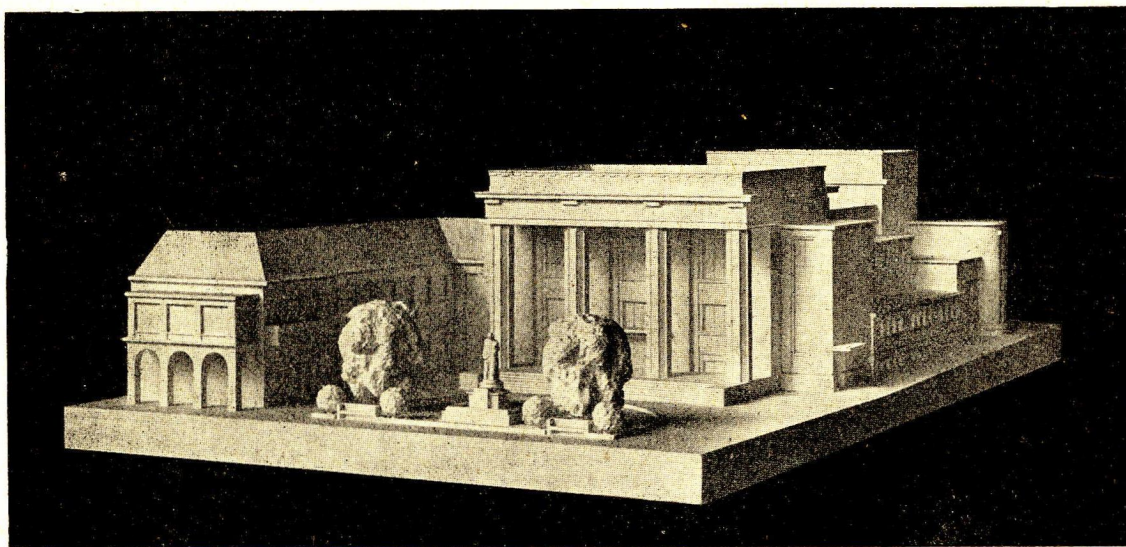
Jednou z nejvýznamnějších diva- delních událostí roku býval před vál- kou dramatický festival v Malvernu, známých lázních v Malvernské horna- tině na pomezí Walesu, kde četní mi- lovníci divadla trávili na festivalu své prázdniny. Byl to především festival soudobého dramatu. Nejvíce byl s fes- tivalem spjat Shaw; většina jeho her měla premiéru v Malvernu. Právě by- lo oznámeno, že festival bude příští-

ho roku obnoven. Shaw, jenž před ně- kolika měsíci oslavil devadesátiny, při- slíbil novou hru a rovněž jeden z před- ních britských soudobých dramatiků, James Bridie přispěje novým dílem.

Hurvínek a Spejbl v televizi.

Profesor Skupa představil na pro- gramu BBC dne 30. dubna Hurvínka a Spejbla britskému televiznímu obe- censtvu. Oba hosté vystoupili též na dalších dvou televizních programech při Festivalu československého filmu dne 5. a 7. května.

Celostátní divadelní slavnosti ochotnictva ÚMDOČ
»XVII. JIRÁSKŮV HRONOV«
od 9. do 24. srpna 1947 v Hronově

† Ing. arch. Jindra Freiwald: Model Jiráskova divadla v Hronově s projektovanou postranní budovou musea a pomníkem Mistrovým.

Václav Krofta: **X divadelních epigramů**

Pro dramatika.

Nezachráni hru tvou žádný z kritiků,
nechť náleží k té či oné frakci,
konversaci chceš-li, básníku,
nahrazovat — dramatickou akci.

Větší vděk.

To s povděkem je bráno publikem,
když dramatik též dobrým básníkem.
Leč s větším ještě kvituje se díkem,
když básník bývá — dobrým dramatikem.

Na adresu básníka.

V jedné věci tvoje drama prvé
zklamalo nás, brachu, nadmíru:
místo aby z masa byl a z krve,
je tvůj hrdina jen — z papíru.

Příčina disharmonie.

V divadle že vždycky prý je
velmi málo harmonie?
Věci té se nedivím:
chceť tu kdekdo — hrát jen prim.

Analogie.

Jako s jiným, o tom není řeči,
s divadelním zbožím též se stává:
konkurence vždy mu lépe svědčí
nežli — monopolní práva.

Pro adepty Thalie.

Víc než každý kumštýř jiný,
nechť mu sebe víc je přáno,
Thalie nechť adept ví:
komu není shůry dáno, v apatyce nekoupí.

ANT. SKÁLA: **Ochotnické divadlo jako prostředek státní osvětové péče**

(Dokonč.)

II. Organizace ochotnického divadla nemá u nás ještě ani dnes ustláno na růžích. Uvědomíme-li si, že u nás na každé 4 obce připadá jeden biograf a na 400 obcí asi jedno divadlo, t. j. divadelní budova, tušíme, že je naléhavá potřeba výstavby osvětových domů s vybavenými jevišti v každé poněkud větší obci.

Zamysleme se nad tímto problémem dále: Máme u nás sice 250.000 organizovaných ochotníků, t. j. asi 4% vospělých občanů, kteří jsou sdruzeni okrouhle celkem asi v 3000 sdružených spolecích ochotnických, ale kromě toho se u nás — podle předběžných odhadů — hraje ochot-

nické divadlo nejméně ještě v 6000—7000 divadelních a dramatických odborech nejružnějších a nejnemožnějších spolků, organizací a institucí.

A zde se právě nejvíce jeví nebezpečná roztržténost této nejkonkrétnější formy osvětové. Zde se až bolestně těžce atomisujeme. Nedosáheme-li tu pracovního soustředění, rozptýlíme se v pracovní nívě a budeme mít divadelních představení mnoho, ale idea a program výchovný bude nám unikat. Budeme mít jenom množství, ale nikoliv jakost, najdeme toliko prostředek, ale nikdy pravý cíl osvětový.

Zde nám vnese potřebné jasno jedině moderní

divadelní zákon, který ujednotí ochotnickou organizaci, odborné školení ochotníků, vytvoří koordinaci s divadly kraje, dosáhne, aby divadlo bylo místem oddechu pro široké, zvláště pracující vrstvy lidové a školou politické výchovy dospělých; potom se naše divadelnictví stane základem cizineckého cestovního ruchu u nás.

To ovšem předpokládá dobudování ochotnických, řádně organizovaných spolků (po jednom v obcích do 3000 obyv.), které by vytvořily v každém politickém okrese ochotnický okrsek ÚMDOČ a ten by byl základním pracovním útvarem v divadelní sekci okresních osvětových rad, vytvořených podle shora uvedeného presidentova dekretu o státní osvětové péči.

Na tomto pracovním a organizačním předpokladě dá se potom za součinnosti s ORO a ochotnických okrsků vybudovat soustavné a odborné školení ochotníků, kterým pak dospějeme k potřebné registraci a tím i technickému pokroku na organizovaných scénách ochotnických.

Ani spolupráce s regionálními scénami profesionálními nesmí se přezírat u ochotníků.

S kraje, divadly musí dnes ochotníci počítat jako nutným doplňkem osvětové práce ochotnické, která je nadšená, vydatná, ale také jen základní, přípravná a užlechtilé příležitostná, někde snad jen nahodilá. Toho si musíme být všichni vědomi, když osvětová práce v obcích se rozrůstá a prohlubuje.

Ministerstvo školství a osvěty počítá s řádně vybudovanými kraje, scénami jako trvalými opěrnými body v lidovýchovné práci v obci a na okrese. Jejich začlenění do kulturního programu a nutnou pracovní koordinaci (co do zájezdů nebo výběru her) provedou okresní osvětové rady, které s oběma divadelními součiniteli pravidelně počítají.

Ostatní nahodilé zájezdy zrušením divadelních koncesí u nás už odpadají prakticky, takže okresní osvětové rady do budoucna budou jen počítat na úseku divadelním s profesionálními scénami kraje, s řádnými ochotnickými spolky, které budou základem divadelní organizace na každém okrese.

III. Dalším úkolem ochotnického divadla jako prostředku státní osvětové péče musí být *program*, t. j. *promyšlený a záměrný výběr her*. Budeme si vždy uvědomovat, že divadlo dělá vždy a to především hodnotný repertoár. Postupuje-li

už po celou řadu století divadlo souřadně s událostmi politickými, musí se současnost dění i moderních myšlenek projevovat zejména v pečlivě připravené dramaturgii.

S třemi činiteli bude vždy divadlo počítat, a to s *dramatikem*, který mluví k dnešku, vede, vychovává, povzbuzuje a prozařuje život; s *hercem*, který vytváří dobré charaktery a přibližuje autora k obecnstvu a konečně s *obecnstvem*, jehož názory životní a běžný vkus musí postupně zvyšovat.

Vedle výchovy obecnstva, herce a režiséra vyplývá zvláště ještě soustavné hledání a *výchova dramaturgů*, kteří jako znalci dramatické literatury budou cílevědomě vytvářet divadelní program opravdu umělecko-výchovný.

Vybudování *studijních divadelních knihoven* bude mít kladný vliv na výběr divadelních her na ochotnických scénách, kde můžeme jediné touto preventivní methodou úspěšně působit. Všechna dostupná odborná literatura divadelní prohloubí také potřebné sebevzdělání ochotnické.

Při výběru her začneme s našimi klasiky: Tyl, Kolár, Klicpera, Stroupežnický, Šubert, Bozděch, Vrchlický, Jirásek a přejdeme přes naše realisty až k našemu jevištnímu civilismu. Pravidelně se budeme vracet k našim dnes zapomínaným dramatikům: Mahen, Kvapil, Čapek, Scheinpflugová, Langer, Štech, Nový, Pospíšil, Balcarová, Němeček a jiní, jak nám je také vhodně přinesou jejich životní jubilea.

Nezapomeneme ani na dramata spisovatelů slovenských, lužicko-srbských, ruských, jihoslovanských, polských, francouzských, anglických, španělských a jiných světových dramatiků. Ale ve výběru bude výchovný cíl a umělecký program, který se nejlépe projeví v připravených cyklech divadelních her, který dovede vybrat jen zkušený dramaturg.

V přípravě divadelního programu si vždy uvědomíme, že divadlo musí být průkopníkem nových myšlenek. A s T. G. Masarykem budeme věřit, že »divadlo má ohromnou důležitost; zde pro všeobecné vzdělání je velké řečiště, se kterého se může na masu působit. Jde o to, aby se podávaly velikým masám myšlenky vedoucí«. A to si musí po stránce programové stále připomínat každý divadelník, který chce být vytrvalým a oddaným spolupracovníkem státní osvětové péče.

PRO DIVADELNÍ ZÁKON

Ministerstvu školství
v Praze.

Okrsková rada Vrchlického okrsku ÚMDOČ v Lounech, který sdružuje 25 ochotn. spolků v lounském okrese, usnesla se na své schůzi protestovat proti nedostatečnému znění osnovy divadelního zákona, jak jest navržena k uzákonění a máje na zřeteli, aby tato kritika vyzněla pozitivně, navrhuje, aby v opraveném znění této osnovy byly obsaženy tyto zásady:

1. Výslovně budiž prohlášeno, že provozování divadla je předmětem péče i odpovědnosti veřejnosti.

2. Budiž pojmově rozlišeno divadlo a divadelní představení od podniků podobného druhu tak, aby nemohlo docházeti k obcházení předpisů o divadle a aby ve skutečnosti pod jinou firmou divadla nebyla provozována.

3. Aby zákon definoval divadelní ochotnictví jako svépomocně organi-

sovanou kulturní činnost, sledující provedení jevištního představení myšlenkově uzavřeného a podle dramatických zákonů vytvořeného děje ať už formou činoherní, zpěvoherní nebo baletní, při čemž tato činnost se provozuje za účelem výchovy a vzdělání lidu nehonorenovanými členy ochotn. spolků, kteří nejsou herci z povolání.

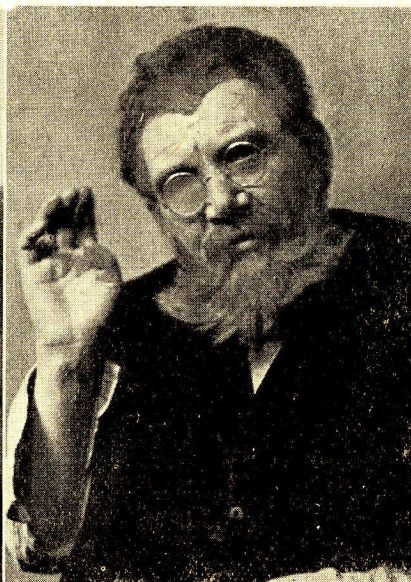
4. Aby ochotn. představení mohly provozovat jen spolky, zřízené k tomu účelu, nebo spolky, jimž divadelní

40letí divadelní činnosti Franty Pokorného

vzpomněla Scéna V. Kr. Blahníka v Praze XI počátkem května t. r. provedením »Rosničky« Gabriely Zapolské s jubilem v roli Bartnického.

Pokorný začal v roce 1907 na soukromém divadelku triumvirátu studentských nadšenců titulní roli Goethova Fausta. Hrál pak v několika dramatech, skupinách — dokonce i esperantem, před první světovou cestoval nějaký čas s družinou Václava Rovenského a po těžkém válečném úrazu vstoupil v roce 1915 do řad organizovaného ochotnictva. Působil ve Vinohradské besedě, kde se udržovala tradice Budilova, Zakopalova, Čermákova a manželů Nedošínských, hrál tam s oběma Lisky, Šlechtou, Wiesnerem, Plachtou, Slánským, Mrázkovou (Meilanovou), Panýrkovou, Rychlíkovou a j. V roce 1920 po slavném zájezdu pražského okrsku do Náchoda zakotvil na trvalo v družině Blahníkově, jež pod Valentinem Troušilem vzkřísila starý pražský Tylův kroužek, a když ji odešli všichni prominenti k věčné armádě, splýnula posledními 5 Mohykány se Silovou Scénou M. O. S. na Žižkově, tvořící tak novou Scénu V. Kr. Blahníka.

Za těch 40 let zahrál Pokorný 260 rolí nejrůznějšího typu a charakteru. Od Šamberkova Štrély, Pecky a Kubánka až k Jiráskovu Danieli

Franta Pokorný jako biskup Vulfhari z Jiráskova histor. dramatu »Gero«.

knihkupec Jirman z Wernerova »Medvědího tance«.

z Mrakotína, od Hermanova Štěpána Slavička až k Wernerovu Medvědu, od Zeyerova Pandolfa až k Jiráskovu Diviškovi, od Rostandova Straforela až k Jonášovu Werrenberku a Stroupežnického Dačickému, od Mahenova Studenta v Janošiku až k Wildeovu starému Chilternovi.

Uplatnil se i v organizační práci jako redaktor prvního okrskového věstníku a přednášec o dějinách divadla.

Svůzná choroba zbylého oka ho oddaluje teď několik let od organizační práce, ale prken neopouští a těší se, že to vydrží do té padesátky.

činnost je podstatnou součástí a nezbytným doplňkem jejich kulturního poslání. V každém případě budiž zabráněno tomu, aby ochotn. div. představení se stala v rozporu s posláním divadla pouhým prostředkem k dosažení účelů jiných, zejména k získání finančních prostředků pro činnost, od divadla naprosto odlišnou.

5. Aby k zajištění řádného plnění těchto úkolů div. ochotnictva byl vytvořen nejvyšší zájmový orgán div. ochotníků, který by povinně soustředil všechny ochotn. spolky a jiné kulturní spolky, jimž provozování ochotn. divadla při zachování zásady, uvedené v předchozím bodě, by bylo povoleno a který by tak byl zárukou skutečně poctivého provádění tohoto úkolu a organisátorem školení a všech výchovných snah, směřujících k tomu, aby ochotníci řádně mohli své kulturní poslání plnit. Domníváme se, že by bylo na místě, aby tímto vrcholným orgánem v českých zemích, vzhledem k své bohaté zkušenosti, důkladné organizační výstavbě, k své minulosti a zásluhám se stala ÚMDOČ v Praze.

6. Aby bylo vytvořeno všeobecné ústředí, které by sdružovalo všechny divadelníky prostřednictvím jejich zájmových organizací, ať už profesionální nebo ochotnické.

Ochotnictvo od dob národního probuzení plní věrně své kulturní poslání jako odkaz Tylův, přináší divadelní představení lidová i do nejmenších obcí státu a všude tam, kam

nikdy profesionální divadlo nemůže a z pochopitelných důvodů ani nevítá, vychovává a školí soustavně nejlepší umělce. Ochotnictvo dále soustavně svou prací vychovává občanstvo a návštěvníky divadel vůbec a probouzí tak v nejširších lidových vrstvách zájem o divadlo. V uvážení těchto skutečností nemůžeme se ubránit podivení, že osnova divadelního zákona všechny tyto zásluhy přezírá a že se pokouší proti duchu doby udržet dosavadní desolátní stav, kdy mohl hrát divadlo kdekoliv, bez jakéhokoliv ideového podkladu a třeba jen za účelem vyzískání peněz, ba, že v mnohém dosavadní stav ještě zhoršuje. Nový divadelní zákon podle našeho úsudku musí dosavadní stav zlepšit, nikoliv zhoršit, a to se může státi jen tehdy, jestliže v částech, týkajících se divadelního života ochotnického, přihlédne se k zásadám výše uvedeným.

Předsednictvu ÚMDOČ v Praze.

Valná schůze Šmahova okrsku ÚMDOČ v Táboře pověřila zvolenou okrskovou radu, aby vypracovala níže uvedenou resoluci, jež by podpořila Vaše úsilí o brzké a potřebné organizování divadelního ochotnictva plně vyhovující uskutečnění divadelního zákona.

Resoluce.

Na své valné schůzi jsme vyslechli referát zástupce ústředí a seznámili se s obsahem osnovy chystaného divadelního zákona. V osnově se pra-

ví, že ochotnická představení lze provozovat i ve prospěch jiných, než divadelních účelů. To také znamená, že tato představení mohou konat i jiné organizace a spolky, než ochotnické, jimž je provozování divadla jediným a proto hlavním projevem jejich činnosti. K tomu poznamenáváme:

Organizované ochotnictvo v našem okrsku očekává od divadelního zákona především pořádek v lidovém divadelnictví. Protestuje zejména proti tomu, aby ochotnickým divadlem vydělkařil kdejaký spolek nebo organizace, jejichž hlavním posláním je činnost jiná. Naše ochotnictvo je přesvědčeno, že zisky, plynoucí z divadelních představení těchto spolků, nejsou věnovány zdokonalení ochotnické práce, ale na účely jiné, s divadlem nesouvisející. To nelze trpět a je věci právě divadelního zákona, aby poměry v našem lidovém divadelnictví upravit jasnou formou. Za takovou považujeme zákonné ustanovení, že ochotnickému divadlu jako významnému lidovýchovnému činiteli dostane se s úředních míst všestranné morální podpory, zejména, že ochotnické divadlo budou přístě provozovat jen ochotnické spolky, které jsou organizovány v ÚMDOČ a jejichž členové jsou pro své divadelní úkoly školeni.

Na ochotnické divadlo se díváme jako na lidové umění. Tak se na ně musí dívat i divadelní zákon. Jinak zůstaneme, kde jsme byli, to jest v naprosté anarchii, které by se dostalo ještě na víc úřední sankce nesprávně pochopeným zákonem.

V těchto dnech byla návštěvou v Praze anglická spisovatelka Mrs Nora Ratcliff se svojí dcerou Miss Elizabeth a byla hostem významných a vedoucích osobností kulturního a politického života našeho státu.

Velmi se zajímala o naše divadelnictví a zvláště o divadlo ochotnické. Mrs Nora Ratcliff píše jednoaktová drama, která jsou v Anglii u amatérských divadel velmi oblíbená a je členem poroty anglických ochotnických festivalů. Aby poznala práci našeho ochotnictva, navštívila 23. května t. r. kanceláře ÚMDOČ a zůstala přes půldruhé hodiny v rozhovoru se starostou ÚMDOČ, který zodpověděl všechny její otázky. Předkládáme je ve stručnosti našim čtenářům spolu s odpověďmi, které byly na ně dány. Je z nich vidět nejen zájem, který byl o naši práci projevem, ale i způsob, jakým je prováděna.

Jsou tyto kanceláře ředitelstvím pro všechno ochotnictvo československé?

Je to ústředí pro všechny ochotnické soubory, organisované v ÚMDOČ. Vedle naší organisace, ve které je zapojeno na 2700 spolků ze zemí českých i krajanské spolky v cizině, zvláště v Americe, jsou divadelní komise při různých korporacích, které sdružují své dramatické odbory. Slovensko má své ústředí, s kterým máme společný Ústřední výbor čs. ochotnictva.

Máte a dostáváte zprávy o britské amatérské divadelní práci?

Dostáváme zprávy jednak prostřednictvím »Informační britské služby«, jednak jsme se sami snažili navázat styk se spolky anglickými i našimi krajanskými, kterým jsme prostřednictvím našeho zástupce při jeho návštěvě v Anglii poslali zprávy o naší činnosti za války a plánech, které máme do budoucna.

Jaké jsou vaše nejbližší plány?

Připravujeme mezinárodní sjezd ochotnických pracovníků, na kterém počítáme samozřejmě i s účastí zástupců ochotnických divadelníků anglických a chceme obnovit »Mezinárodní federaci ochotnickou«, která byla v činnosti před druhou světovou válkou a měla sídlo v Praze.

Kdy bude tento sjezd?

Počítáme s ním na srpen 1948 a chceme jej uspořádat při XVIII. Jiráskově Hronovu v Hronově.

Jak se u vás připravuje ochotník na svoji práci?

Mohu mluvit jen za naši ÚMDOČ a v té po zkušební roce praxe musí ochotník absolvovat I. stupeň školy pro ochotnické herce, chce-li se stát režisérem, musí složit z I. stupně zkoušky, navštěvuje školu II. stupně, která končí přísnou zkouškou písemnou a ústní. Ve III. stupni připravujeme si ochotníky, kteří po složení zkoušek budou přednášet na škole I. a II. stupně. (A Mrs Ratcliff předkládáme naše »Směrnice pro školy I. a II. stupně ÚMDOČ.«)

Jaký repertoir hrajete?

Základem je kmenový český repertoir a hry časové, hry slovanských autorů a samozřejmě se zajímáme o repertoir světový, pokud vyhovuje našim ochotnickým požadavkům.

V Anglii mají amatérská divadla každoročně festival, při kterém jsou většinou předváděny hry jednoaktové, které jsou velmi oblíbeny, zejména ve Skotsku.

ÚMDOČ má každoročně celostátní soutěž svých organisovaných souborů, které projdou soutěží v okresech, krajích, zemích a nejlepší se pak utkají na slavnostech »Jiráskových Hronovů« (a nyní následoval výklad organisace ÚMDOČ a organisace soutěží).

Jsou vaše divadla stranicko-politicky zabarvena? V Anglii máme soubory, které propagují ne snad právě komunismus, ale jsou orientovány více nalevo.

Organisace ÚMDOČ je přísně politicko-nadstranická, přístupna všem ochotníkům jakéhokoli politického směru, státem uznaného a její soubory hrají pro občanstvo bez ohledu na politickou příslušnost.

A jsou u vás nějaká divadla politicky tendenční?

Snad dramatické odbory, které tu a tam se snaží vzniknout při politické straně a snad některá divadla závodní.

V Anglii hrají soubory co chtějí, i hry s politickou tendencí, posuzují se však podle hry a výkonu a ne podle politického zabarvení. Vítěz posledního festivalu byl náhodou soubor s politickou tendencí. A dostáváte na svoji činnost státní subvenci?

(Zde se náš starosta poněkud zarazil a po malé pause řekl:) Za první republiky nebyl o naši činnost projevován zájem a myslím, že vina byla na obou stranách. Za okupace, ačkoliv činnost ochotnická byla neobyčejně silná, jsme se snažili, aby o nás nadřízené úřady věděli co nejméně a teprve po druhé světové válce projevují naše nadřízená ministerstva školství a osvěty a informací velký zájem, který se projevuje i v podobě subvencí.

U nás v Anglii jsou divadla amatérská státem podporována, neplatí příspěvky a ti, kteří vyučují ochotnictvo, dostávají státní plat, i soutěžní komise je státem placena.

V Československu ochotník vykonává všechny práce, spojené s ochotnickým divadlem, po svém pravidelném zaměstnání. Naše spolky vlast-

Jednotné spolkové tiskopisy: „Čechovy vzory Kolín II, schváleno ÚMDOČ“

ní krásná divadla, která si v mnoha případech postavily svým nákladem. (Předkládáme fotografie našich divadel.) Jen v Praze nemáme pro ochotnické divadlo samostatné budovy, ačkoliv se o ni všemožně staráme. (A starosta vykládá, jaké u nás byly ochotnické začátky, jak vzniklo

divadlo profesionální a jaké dnes má ochotnické divadlo v nové republice úkoly.)

Máte knihovny?

Každý náš spolek má svoji divadelní knihovnu a stará se o její rozšíření.

A takovým způsobem byla vedena celá rozmluva, tlumočená p. Popperem, který byl dlouho v Anglii, ale umí velmi dobře česky. Mrs Ratcliff pak slíbila účast na mezinárodním sjezdu, postará se, aby ochotníci přátelé angličtí rovněž přijeli. Byla pak sjednána spolupráce tiskem, při čemž Mrs Ratcliff se seznámila s naším časopisem »ČLD« i s organizačním časopisem »Zprávy ÚMDOČ«, vyslovila obdiv nad prací ÚMDOČ a zásobena našim propagačním materiálem rozloučila se s ÚMDOČ.

Tlumočíme její pozdrav našemu ochotnictvu i slib, že bude o své návštěvě psát a článek nám pošle. A aby poznala i výsledek naší práce, přišla se večer podívat na Pražský ochotnický máj, kde byla přítomna premiére Grežovy hry »Barbora Celská«, s kterou byla velmi spokojena.

Těšíme se na pokračování navázaných styků i materiál, který máme slíbený.

United States of America Chicago 23, Illinois 3653 West 25th Street

Podivný nadpis článku. A je to jen adresa našeho krajanu Jaroslava F. Chmelíčka, ředitele rozhlasu a předsedy Dramatického odboru Západní česko-bratrské jednoty v Chicagu. Poslal nám dva velmi milé dopisy. Píše, že prostřednictvím předsedy Národního sdružení p. Adolfa Kačera, který byl na návštěvě v Československu (zástupci ÚMDOČ byli jím přijati a jeho prostřednictvím zaslali do Ameriky divadelní knihy a hry, materiál propagační, časopisy atd.), získal i náš časopis a čelí zase po dlouhé době o naší činnosti. Z rozhodnutí Dramatického odboru ZČBJ snaží se s námi navázat písemný styk. Poslal nám výstřižky z novin a fotografie. O svém spolku píše, že provedl cyklus dobrých her a snažil se být příkladem jiným krajauským spolkům. Z repertoaru jmenuje: »Kde domov můj«, »V červánkách svobody«, »Vlastenci českého severu«, »Bělohorská mračna«, »Čaroděj tónů« a j. Před válkou uvedli velkou hru »Karel Hynek Mácha«, jejímž autorem je J. F. Chmelíček. A ten nám ještě píše, že mají dobrou jeviště, ale málo vycvičeného technického personálu. Druhá generace, kterou jmenovaný krajan zorganizoval, má velikou chuť do divadelní práce. Jsou to odchovanci českých škol v Americe, které vychovaly sta a sta dívek a hochů. Jen malé procento se však věnuje práci národní a kulturní.

Žádá nás dále, abychom tlumočili jejich pozdrav naší organizaci, což velmi rádi činíme. Prosí nás o články a obrázky, které by zachycovaly naši činnost, aby je mohl uveřejnit v jejich »Reflektoru«, neboť věří, že naše spolupráce s krajauskými spolky v Americe může být prospěšná pro nás i pro »vymírající větev krajauskou« (tak je to v dopise). Budou nám psát, posílat články, fotografie. Náš krajan touží po pravidelném písemném styku a chce, abychom jej navázali.

Vynasnažíme se, pokud stačíme, abychom krajanům v Americe vyhověli, pošleme jim náš časopis a Zprávy ÚMDOČ, budeme jim podávat zprávy o naší práci, ale je nám líto, že je dostanou vždy hodně opožděně. Jejich dopisy jsou datovány v druhé polovici ledna, k nám přišly normální poštou skoro za 2 měsíce.

Upozorňujeme vás na adresu v titulu článku a žá-

Vojnarka - Havlová (Svátková - Valentová)
z Jiráskovy hry »Vojnarka«
na scéně Vzděl. a podp. spolku div. ochotn. »Barák«
v Klatovech. („Ve službách Thalie“ II.)

dáme vás, abyste i vy použili nabízené příležitosti a poslali našim prostřednictvím zajímavosti o našem ochotnickém divadelnictví. Prokážeme tím, že na ně nezapomínáme a oceňujeme i jejich snahu po zachování mateřské řeči. hj.

CO SE NÁM PÍŠE

Titl. ÚMDOČ — Praha, redakce ČLD. Šardice 29. IV. 47.

K článku p. Jos. Hudečka »Mládež a divadlo« a vůbec k diskusi o divadelním zákoně, speciál. o dnešní »divadelní krizi«, bych si dovolil sdělit názor snad převážně většiny všeho pozitivního divadelního ochotnictva,

pokud jsem o tomto problému informován. Mám za to, že dnešní divadelní krize (nemám na mysli hlavní města) ve všech obcích je zaviněna z 99% tím, že je dovoleno hrát divadlo prostě každému. Je malá obec a hrají tam divadla: divadel. ochotnický spolek (což je na místě), So-

kol, Orel, sportovní klub, hasiči, různé jiné korporace a v neposlední míře nyní i politické strany. Jak taková divadla vypadají, to si můžete udělat úsudek sami. Herci neškolení, jevištní zařízení nedokonalé a co nejhoršího, nehraje se pro umění, nýbrž proto, aby se mohly zakoupit kopač-

ky, tělocvič. náradí, nebo, aby se získali polit. přívrženci. To je ten nejhorší a nejhroznější nešvar, o kterém všichni vědí, ale bohužel také všichni to dále trpí.

Tady nepomůže nic, než okamžitě a radikální nařízení, které usměrní počet divadel úměrně k počtu obyvatel a divadlo dovolí hrát jenom divadelníkům. To je, myslím, jediné a mohlo by se klidně říci i definitivní řešení, které by okamžitě dovedlo zjednat nápravu. Dnešní obcházení rozumných návrhů je směšné a k ničemu nevede. Iniciativy v této věci byste se měli uchopit Vy, a věřím, že by nebylo nikoho rozumného, kdo by se v této věci stavěl na odpor. V takové obci na příklad o 2000 obyvatelích stačí úplně jedno — maximálně 2 divadla (dvě je už hodně) a pak se tam mohou soustředit skutečně nejlepší ochotníci celé obce bez

jakýchkoliv polit., nábož. a jiných rozdíků, mají možnost si řádně zařídit jeviště a co je nejdůležitějšího, mohou se v klidu věnovat jenom umění, kterého je obzvláště na venkově dosud velmi poskrovnu.

Máte-li ochotu a čas mně na dopis odpovědět, prosím, abyste tak učinili. Děkuji.

S přátelským pozdravem

O. M.

Milý příteli,

k Vašemu dopisu nezbyvá než říci, že jsou nám popisované poměry velmi dobře známy. A nemusíme snad ubezpečovat nikoho, kdo zná práci a snahy ÚMDOČ, že hledáme cesty k odstranění všeho, co neslouží ochotnickému divadlu, jeho cílům a úkolům. Nelze však náraz zlomit, co po léta žilo, aniž by se někdo snažil, vyjma snad ÚMDOČ, o spravedlivou

nápravu. Ani divadelní zákon nezačne okamžitě činnost těm, kteří na divadle vydělávají pro jiné než divadelní účely.

K nápravě však jistě dojde. Pomůže jí každý, kdo bude dělat divadlo poctivě a ve směrnicích, které propaguje ÚMDOČ. Neponecháváme nic náhodě, ale používáme každé příležitosti, abychom přesvědčovali, že poměry, Vámi vylíčené, nejsou udržitelné a musí být ozdraveny. Není ani nám příjemné, musíme-li zatím říci, že je nutno se ozbrojit trpělivostí a proti špatnému divadlu bojovat dobrou prací a působit příkladem. To není fráze, tak jako tato odpověď není psaná jen proto, aby nebylo možno říci redakci, že nechtěla nebo nedovedla na dopis odpovědět. Je to naše pevná víra, podepřená zkušeností, které dají budoucnost za pravdu.

Redakce ČLD.

EM. JANSKÝ: Pražský ochotnický máj

Myšlenka soutěže pražských ochotnických divadel přece jen zvítězila. Její původci a hlavní organizátoři, předseda Pražského okrsku Dr. Mir. Bláha spolu s dramaturgem red. Janem Grežou a režisérem Jirím V. Gsöllhoferem neměli sice se svým nápadem na různých ustlání, ale přes všechny obavy a námitky dosáhli uskutečnění prvního Pražského ochotnického máje v plném rozsahu. Konal se od 20. do 24. května na scéně Divadla mladých pionýrů na Havlíčkově náměstí.

V době slavnosti všeho druhu a při známé osířavosti nedivte se ani, že ochotníci pochybovali o zdaru zamýšlené akce, že nedůvěřovali myšlence, jež sledovala cíl představit výběr ochotnických představení širší veřejnosti a tím i kritice, jakož i odborné porotě, aby byly zváženy přednosti i vady práce lidových divadelníků, kteří se v hlavním městě uprostřed množství profesionálních divadel ztrácejí jako zrnko písku.

Pražští lidoví divadelníci, tak jako jejich venkovští druhové, přicházejí na scénu po své denní občanské práci, neznajíce úlevy a únavy. Jsou odkázáni většinou na nevyhovující místnosti, ve kterých není dosti místa ani na zkoušky, ani na větší a náročnější představení. Po mnohých stránkách jsou na tom pražští ochotníci hůře než venkovští. A přece pracují, namáhavě a tvrdě, většinou bez naděje na pozornost širší veřejnosti a kritiky, navíc pak s rizikem hospodářským, jehož důsledky se odrážejí ve vlastních kapsách ochotníků. Alespoň tolik je zapotřebí zdůraznit, abyste si uvědomili, za jakých podmínek vzniká a žije lidové divadelnictví, jemuž přikládáme velký význam v lidové výchově a v péči o kulturní zájmy našeho lidu.

»Pražský ochotnický máj 1947« byl přes všechny obavy dílem, které se zdařilo, byť nevyužilo ještě všech možností. Bylo provázáno nejen pozorností ochotníků a jejich přátel, ale také zájmem tisku, který přinášel zprávy i referáty, byť ne v takovém počtu a výběru, jaký by se očekával právě při této příležitosti osvědčení i činem, že lidové divadelnictví je skutečně významnou složkou naší lidové kultury. Leč pražští ochotníci, jako ochotnictvo vůbec, nejsou právě zhýčkáni obzvláštními pozornostmi a těšili se proto z každého jejího projevu a obzvláště z účasti pražského primátora dra Václ. Vacka, který poskytl Pražskému ochotnickému máji svoji záštitu a byl také přítomen premiéře původní hry. Ale nyní je zapotřebí říci alespoň v obrysech několik slov o průběhu této soutěže pražských ochotnických souborů.

Byla zahájena historickou veselohrou Jana Nového »Stríbrná nevěsta«, napsanou zřejmě pod vlivem Lad. Stroupežnického a jeho scénických obrázků ze života kutnohorského veršetepece a záletníka Mikuláše Dačického z Heslova. Škoda jen, že práce, vydaná r. 1912 a zcela zapomenutá, nebyla podrobena důkladné a pečlivé dramaturgické revizi a úpravě, aby vynikla nejen živost dialogů a děje, ale také kresba jednotlivých postav, oživujících rozmanité příběhy o panu Dačickém, jež s humorem a poutavě doplňují scénický životopis této historické

postavy. Zařazení této veselohry do soutěže pražských ochotníků je objevným činem, který ještě může velmi dobře posloužit našemu divadelnímu repertoáru a rozhojnit jeho výběr o práci stejně hodnotnou jako přitažlivou. Provedení vytlo si ovšem nemalý úkol a souboru Ochotnického a vzdělávacího kroužku »Domovina« v Praze VII. nepodařilo se dosáhnouti všech předností a chancí hry a souhry, ačkoliv i při náročné povaze archaické mluvy a dobové charakteristiky byla bez hrubě rušivých vlivů uchována celistvost historického obrázku. Mohlo

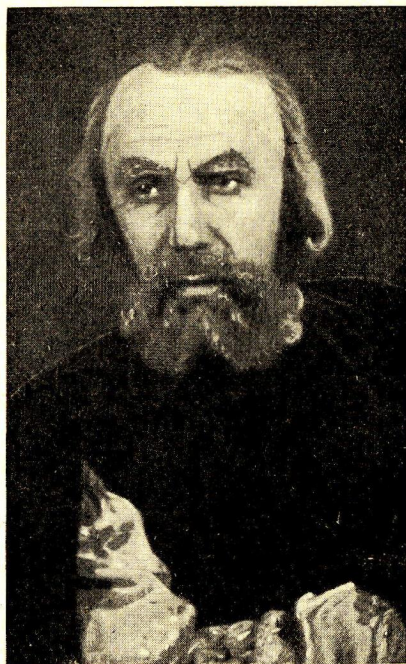
se vytknouti více, zejména jednotlivými výkony, které zůstaly za představou opravdu pozoruhodného projevu, i když některé postavy, jako na př. rychtář Mir. Nováka, či měštka Vlad. Tenzerové, havička Marty Fialové, švadlenka M. Petrové a Zuzka M. Svobodové osvědčily dobrou úroveň vybranost souboru.

Následujícím představením hry Jar. Bílého »o mužích v bílém«, nazvané »Srdeční injekce«, ukázali členové žižkovské Vzděl. a dram. bes. »Jiráseka«, že také lidoví divadelníci nepostrádají schopností k sehrání spo-

lečenské komedie a dovedou se volně a bezpečně pohybovat i v těchto polohách. Také tato hra náleží k původní tvorbě, ale nedejme se mýlit její dobře míněnou tendencí, sledující zdůraznění pracovní morálky a spatřujeme v tomto příběhu ze života lékaře, který zachrání před smrtí i domnělého svůdce své ženy, jen zručnou a celkem konvenční hru, vypočítanou na efekt situací a postav. Přesto však poskytla hra souboru příležitost k vytvoření několika velmi živých a příkladných typů dneška, které rozehrála zejména režie Josefa Linharta se zkušeností a opravdovým porozuměním pro vnitřní i vnější napětí představení. Obzvláště některé dialogy v střetnutí protichůdných sil vyzněly s virtuositou, která by byla ke cti i profesionální scéně a celek zakrýval velmi podstatně slabiny autorovy práce. Příčinili se o to téměř všichni členové souboru, z nichž každý byl na svém místě a osvědčoval s technikou vyspělosti i ovládání všech i náročných odstínů charakteristiky ovzduší a lidí v něm. Byla to zejména Zd. Bulánková, jež temperamentem a jistotou pohybu i výrazu ovládala proměnlivé nálady své role manželky lékaře a s ní také J. Pičová v úloze sekretářky sanatoria ukázněně střídala jemný cit i vzrušení, vystupňované až k prudkému vypětí živelných sil. Ještě B. Linhartová nevítavým způsobem a přece vtipně karikovanou simulankou doplňovala svěže dámskou souhru, zatím co z pánských rolí byl v popředí nevšední osobitostí J. Pič ve zdařilém portrétu šéfa kliniky, jenž jako by vypadal z anekdot Alarichových či Jana z Kocourkova, známých služební-

ků Aeskulapových, k nimž náležel také mladý vědec J. Novákův, jehož antipól bojovně vyjádřil M. Michal. Také toto představení mělo velmi srdečný ohlas v hledišti, jehož návštěva stoupala průběhem soutěže.

Její třetí hrou byla premiéra původního dramatu »Propast« od Ery Pávkové, kterou provedla *Scéna slovanských autorů* prostředky, které nebyly s to vyvážit nedostatky této prvotiny 19leté autorky. Těžká látka děje z ovzduší selské rodiny, prožívající neklid napoleonské doby v bezprostřední blízkosti bitvy u Slavkova, nese všechny znaky nezkušené práce, jež zápasí se složitostí myšlenky i zobrazení rodinného dramatu. Je to úkol nad síly, vzrušené holestnými rozpory života a snu, dusná a těžká atmosféra promlouvá postavami bez pevné a srozumitelné linie, kterou zavaluje neživý pathos severské přísnosti a bezútěšnosti. Přesto však obsahuje tato mladistvá práce zejména v závěru scény, které projevují velmi citlivý smysl pro dramatickou skladbu a básnickou vnímavost lidského obsahu děje. Neří pochyb, ani podle sporých doposud známek této prvotiny, že autorka má pozoruhodné vývojové předpoklady, jež objevila právě ochotnická scéna, jak je to jejím úkolem a posláním. Bohužel, nestačila již na další část svého předsevzetí a nedobrala se žádoucích poloh žádným výkonem, kromě Zd. Brennerové, jež jasnou dikcí a vnitřním zaujetím zduchovnila postavu zidealizované vesnické dívky. Silný nános pathosu a zase všední přednes nesvědčily o jednotnosti slohu režie K. Vraného, jehož výprava představila zcela protismyslně vesnic-

Strcupežnického ckrsek v Písku.
Jar. Vrchlický:
NOC NA KARLŠTEJNĚ.
Režie: Václav Černý.
Hugo Slezák z Horního Záhoří
jako Purkrabí.

ký dům empirovým salonem s krbem, ale za to sugestivní scénickou zkratkou navodila baladický závěr dramatu. (Dokončení)

JAROSLAV ČERMÁK: Divadelní vlásenkář dříve a nyní

Vzpomínám, jak před 40 lety jsme chodívali líčiti. Mnohé od té doby se změnilo. Dříve stačilo vzít trochu ličidel, krepu, několik vlasatých paruk, trochu mouky na zapudrování, nezbytnou zaječí pacičku, pár drobností a to bylo vše.

Dnešní maskér to již nemá tak snadné. Často, zvláště při hrách z doby historické, musí nahlédnout do knih a studovati, jaké vlásenky a vousy by pro zmíněnou hru byly nejvhodnější.

Vlivem filmu bylo přineseno i do našeho oboru mnoho nového: Herci, účinkující zejména ve filmech dobových, potřebovali často pro svoji masku filmové vlásenky nebo vlasových doplňků. V divadle, kde hráli, žádali pak na svém vlásenkáři také vlásenky filmové (vlásenky bez plátěných čel). Dnes na velkých scénách se tyto vlásenky hodně uplatňují. Těž na ochotnických scénách je vlásenka filmová často žádána. Potrvá však ještě dlouho, než i tady bude vlásenka filmová více používána. Jednak je to nedostatek vhodného materiálu k jejímu zhotovení a dále je nutno, aby měl herec pokud možno t. zv. vysoké čelo, protože filmová vlásenka se lepí pod vlastní vlasy a u toho, kdo má vlasy příliš rostlé do čela, byla by přilepena hluboko do čela a tím

by byl dojem hodně nepřírozený. Takováto vlásenka musí být skoro vždy zhotovena podle míry, protože každý člověk má vlasy jinak rostlé a také míra hlavy nebývá vždy stejná. Zhotovení vyžaduje dovedného vlásenkáře. Její velkou předností je, že herec má volné čelo k hraní obličejem a zejména — že se nepotí!

Ovšem není to tak snadné takovou vlásenku přilepiti, aby okraj nebyl vidět.

Při nalepování postupujeme takto:

Vlasy hladce učešeme zpět, aby vlásenka na čelo dobře přilehla, vlásenku opatrně nasadíme, tak, aby okraj vlásenky přesahoval $\frac{1}{2}$ —1 cm do čela, pod místo, kde končí vlasy. Při tom hledíme, aby byla nasazena přesně uprostřed a na spáncích u ucha musí být obě strany stejně vysoko. Pak nanese malým štětečkem lepidlo na

Divadelní a filmová ličidla
přípravky k líčení **MO-KU**

Marie Mottlová, PRAHA XVI, SMÍCHOV,
VLTAVSKÁ 12. - TEL. 459-07

čelo a přitiskneme vlásenku na čelo čistou utěrkou nebo něčím podobným. To jsme nalepili střed vlásenky. Pokračujeme stejným způsobem na levé a pravé straně. Hledíme, aby okraj vlásenky byl napnut a rádně na čelo přilnul. Na konec lepíme vlásenku na skráních. Vlásenku, je-li dobře přilepena, nelze téměř rozeznati od přirozených vlasů, tak jak to vidíme u vlásenek ve filmu. — Ty jsou však zhotoveny z nejjemnější látky a musí býti při dlouhotrvajícím filmu několikrát vyměněny.

Ještě chci podotknouti, jak se vlásenka snímá: Při »filmové« se okraj lehce odlepí a to tak, že počneme u ucha na jedné straně, pak na druhé a posléz uprostřed. Také ji můžeme sejmuti jednoduchým způsobem, a to, že ji uchopíme vzadu na krku a stáhneme ji směrem do čela asi tak, jako když snímáme klobouk. Postupujeme však velice opatrně, abychom vlásenku, zejména na čele nepoškodili.

Podobným způsobem se odstraňuje i vlásenka s plátěným čelem, tedy zezadu dopředu. Nikdy netahejte za okraj vlásenky. Tímto způsobem se skoro vždy vlásenka poškodí.

Když již jsme u vlásenek, chtěl bych ještě podotknouti, jak se vlásenka zmenšuje, aby dobře na čele přilehla.

Jde zvláště o vlásenku s plátěným čelem. Potřebujete-li vlásenku, udejte vždy číslo hlavy. Není možno vlásenku velkého objemu zmenšiti na docela malou hlavu. Chceme-li vlásenku zmenšiti, nikdy k tomu nepoužívejme špendlíku! Po nasazení na hlavu skoro vždy se vlásenka poškodí, nehledě k tomu, že špendlíkem se můžeme i poranit!

Ke zmenšení použijeme jehly s tenkou nití. Když je vlásenka velká, udělejme za uchem jeden, případně dva malé stehy, nepřiléhá-li vlásenka na krku, i tam, ale zásadně na okraji vlásenky, nikdy však na plátně, protože by se plátno při nasazení vlásenky vytrhlo! Těžko je poškozenou vlásenku opravit. Vlásenku nasazujeme lehce a s citem. Prál bych vám viděti, jak úmorná práce je to, nežli se nová vlásenka zhotoví, nehledě k tomu, že ještě dnes je obtížné opatřit si materiál k jejímu zhotovení.

Moderní vlásenkář zhotovuje dnes vlásenky velice lehké, aby dělala dojem vlasů přirozených.

KRÁTCE O MNOHÉM

Upozornění spolkům!

Dostáváme časopis zpět, a to i od spolků, které si jej objednaly a zaplatily. Příčiny mohou býti různé, následky ještě různější, jako: vyškrtnutí ze seznamu odběratelů, nezaviněné stížnosti na administraci, opakované reklamace, že časopis nedostáváte, opravování a znovuzapisování do seznamů. Prosíme vás proto, abyste nám, když časopis vracíte, napsali na obalu, proč tak činíte a připojili spolkové razítko. Jinak zůstanete bez časopisu. Těmito opravami ztrácíme mnoho drahocenného času. Stále, avšak bez výsledku opakujeme, že jeden výtisk časopisu náleží spolku zdarma, jeden má zaplatit. Pochopte, že si přejeme spokojenost na obou stranách. *Přátelé*, kdo jste ještě nevyrovnali předplatné, učinite tak ihned a splňte svou povinnost! Nepřidělávejte nám práci zbytečným upomináním! Za pochopení administrace děkuje.

Soutěž k získání 20 odběratelů časopisu.

Vypsali jsme soutěž k získání 20 odběratelů našeho časopisu. Těm, kteří již těchto 20 odběratelů získali, zašleme do 14 dnů knihu »Ve službách Thalie« II. díl. Je to: Spdo. Dašice, Rud. Polanský (Och. jedn. Tyl, Protivín), Marie Boučková (Druž. div. och. na Zbraslavi), Marie Těťmová (Dram. scéna Praha-Michle, Slatiny) a př. Bittl (ORO, Poděbrady). Tuto odměnu obdrží každý další horlivec, který získá 20 předplatitelů, ovšem

s předpokladem, že předplatné bude včas zaplacen.

Pomozte nám zjistit

předplatitele našeho časopisu, př. Antonína Havlase, který při objednávkě listu napsal pouze »Bystřice«, Školní ul. 201. Doposud všechna jemu zasláná čísla přišla zpět. Bystřiči je několik a budeme vděční spolku, jehož je př. Havlas členem, za jeho plnou adresu.

Programy předhronovských festivalů.

Tylův div. červen v Kutné Hoře: 31. V. Horký, Bejvávalo (Nové div., Ml. Boleslav), 4. VI. Scheinpflugová, Guayana (Děln. scéna, Prostějov), 7. VI. Dvořák, Nová Orestiea (Tyl, Rakovník), 14. VI. Lovrič, Kapitán Niko (Tyl, Praha VIII.), 21. VI. Langer, Periferie (Klicpera, Plzeň), 25. VI. Terence Rattigan, Případ Winslow (přel. O. Ornest, Tyl, Kutná Hora), 28. VI. Klicpera, Zlý jelen (Lid. scéna, Pardubice). — *VII. Klicperův Chlumec*: 28. VI. Klicpera, Hadrián z Římsu (Vojan, Mělník), 29. VI. Světelnou cestou (Jirásek, Nový Bydžov), 1. VII. Preissová, Její pastorkyňa (Tyl, Kutná Hora), 3. VII. Vojnovič, Smrt matky Jugovičů (Och. Trebechovice), 5. VII. Síl, Zvon Ungeltu (Druž. V. K. Blahníka, Praha XI.), 6. VII. Čapek, Loupežník (Lid. scéna, Pardubice).

Pěkný příklad spolupráce.

Do III. kola soutěže pro letošní Jiráskův Hronov probojovali se ochot-

níci z prostějovského a přerovského Tyla, první s hrou V. M. Strojila »Rodinná pouta«, druhí s Liškovou hánáčkou pohádkou »Ševce a čerta«. Prostějovští měli hrát generační hru Strojilovu v Prostějově již po páté a v podobné situaci byli i Přerovští. Bratrské jednoty se shodly na tom, že si vymění svá jeviště a tím získají předpoklad, že soubory jednoho města, uskuteční-li své představení na jevišti souboru druhého, i po stránce finanční budou úspěšnější. A tak v neděli 11. května byli Přerovští uvítáni předsedou MNV jako vítězové loňského Hronova a absolvovali své představení s krásným ohlasem v publiku. Den poté byli stejně srdečně uvítáni v Přerově Prostějovští. V proslovu před oponou vyzval okr. kulturní referent obecenstvo, aby jeden paleček drželo místnímu souboru a druhý Prostějovským, zvláště proto, že předstoupili s hrou Přerovská Strojila. Čtyři opony po představení a pochvalný hlas v publiku mluvily přesvědčivě o tom, že výměna jevišť a obecenstva prospěla oběma »Tylům«. Výtežky obou představení přijdou na jednu hromádku, ze které budou opět rukou nerozdílnou uhrazeny náklady. Jistě počin, hodný následování.

cdk

Koupíme sedadla.

Dram. odbor M. R. O. ve Skryji-Hostačově koupí 100 ks zánovních sklápěcích nebo skládacích židlí.

Nabídky na adresu M. R. O. Skryje, p. Hostačov.

»ČESKÉ LIDOVÉ DIVADLO.« Odpovědný redaktor *Jakub Rydvan* (inž. V. Sommer), Praha II, Pštrossova 22. Redakční kruh: *Anděla Bočková, Dr. Mira Čermáková, J. V. Gsöllbofer, Jos. Hudeček, V. Kasal, Otto Minářík*. — Vychází desetkrát ročně, vždy 15. každého měsíce (kromě letních měsíců). Vydav. a nakl. je Ústřední Matice divadelního ochotnictva českého v Praze II, Spálená 11 (telefon 352-91), kde je též administrace. Jednotlivá čísla 5.— Kčs, celoroční předplatné 50.— Kčs i s pošt. — Novinová sazba povolena řed. pošt. čís. I-A-7-2372-OB, 23. ledna 1947. Dohledací úřad pošt. Praha 25. Tiskne Československý Kompas, Praha-Smíchov, Plzeňská 66. — Nevyžádané rukopisy redakce nevrací, nebyla-li připojena oznámkovaná obálka. Otištěné se honoruje. Přetisky jen s udáním pramene. — Reklamace nedošlého čísla se využívají jen do 14 dní po vydání čísla následujícího. — V komisi Div. knihkup. a naklad. Ot. Růžičky, Praha II, Karlovo nám. 30.

**MAŠKARNÍ, DIVADELNÍ
A FILMOVÝ ZÁVOD**

AŽA HUŇKOVÁ, Praha I,

Ovocný trh číslo 17. - Telefon čís. 374-74

Zvlášť doporučuji své oddělení dětských kostymů pro veškeré pohádkové hry i dětské slavnosti. Pro moderní operetu a revui možno obdržeti u nás celé skupiny girls a boys v různém provedení a snažíme se vyhověti P. T. cvičitelům tanců v jejich žádostech.

UMĚLECKÝ ZÁVOD PRVÉHO ŘÁDU.

RAZÍTKA

pro ochotnické spolky
se znakem Ů. M. D. O. Č.

Vám zhotoví firma:

KUBIAS

PRAHA II, SPÁLENÁ ULICE 30

Telefon čís. 251-15, 315-71

FRANKLOVA divadelní ličidla

PRAHA II, LAZARSKÁ 5

Závod staré divadelní tradice - Tel. 274-40, 550-72

KOBOSILOVA TISKÁRNA

dobrých tisků

PRAHA-SMÍCHOV, U NIKOLAJKY 7

Telefon 433-65

M A R I E T V R D K O V Á

PŮJČOVNA DIVAD. A MAŠKAR. OBLEKŮ A NÁROD. KROJŮ

PRAHA XI, GRÉGROVA 16 - TELEFON 519-26

ANTONÍN HUBIČKA *dámský a pánský krejčí kožených oděvů*

P R A H A I , K O Z Í U L I C E Č Í S L O 3

Telefon 619-87

Na zahájení příští sezóny doporučujeme

**RUKOPISNOU NOVINKU OLDŘICHA EDUARDA LESKA
VELKÝ MONARI**

Hra ze života slavného českého cestovatele jižní Afrikou Dra E. Holuba, jehož 100. narozeniny připadnou na 5. X. 8 osob (1 dámská, 5 pánských hl. a 2 p. menší role). Tropy.

Ž Á D E J T E U , , M Á J E , , P R A H A I I , P Š T R O S S O V A 2 3

KROJE A KOSTYMY, JAKÉ MAJÍ BÝT A NEJSOU DRAŽŠÍ!

L. Letenský - Praha II - Poříč 8 - Telefon 233-64

POZOR! OCHOTNÍCI - ŽIVNOSTNÍCI!

*Inserujte v „Českém lidovém divadle“,
jest to výhodné a podpoříte i svůj časopis!*

Informace: Insertní oddělení ČLD, Praha II, Spálená 11, telefon 352-91.

NAKLADATELSTVÍ FOTOGRAFICKÝCH A FILMOVÝCH PUBLIKACÍ

A. BEAUFORT, národní správa
PRAHA II, JUNGMANNOVA 15 - Telefon 220-09

vydalo v dubnu 1947 novinku pro fotoamatéry, dílo

Dr. JAROSLAVA KULHÁNKA

ČERNOBÍLÁ FOTOGRAFIE

Zatím vychází I. díl knihy. Obsahuje 228 stran, 51 celostránkových nebo velikých fotografií, 59 malých snímků, 18 nákresů, 7 tabulek a schemat. Pouze vázané Kčs 150.—, s poštovným neb dobírkou o 15 Kčs více. Obdržíte u všech knihkupců. Uvádíme ve zkratce posudky odborníků:

Široká universálnost pojetí, dobrý systém řazení materiálu, jenž umožňuje studium jak nejpokročilejším, tak i úplnému začátečníku, logické pojetí látky — to vše činí z publikace vsutku novodobou učebnici, jejíž užitečnost je nesporná. Čs. fotograf-amatér má konečně svoji učebnici, kde najde vše, co potřebuje a k níž se bude stále vraceti.

Karel Hermann

Jako celek hodnotím nejvýše bezvadně logické uspořádání látky, což se při její různorodosti dosud málokomu podařilo. Kniha vyčerpává jako dosud žádná v české literatuře celou látku moderní černobílé fotografie.

František Drtikol